

Foto: PolFoto

God sommer – uden bedre Uni-Lov

Formuleringerne om den ansattes forskningsfrihed er blevet lidt mindre snærende (§17 stk.2). Men ellers er ændringerne små – fx at ledelserne lokalt skal finde former med mere medbestemmelse til de ansatte – i den revision af universitetsloven, som Folketinget vedtog 19.maj.

Lovrevisionen blev vedtaget med forligsparterne VKs samt Socialdemokraternes stemmer. Og som noget nyt stemte også DF'eren Jesper Langballe for lovrevisionen med henvisning til de nye formuleringer om den individuelle forskningsfrihed imødekom hans tidligere indvendinger.

Men på venstrefløjen og hos de radikale kaldes lovrevisionen tynd, især med henvisning til, at såvel Penkowa-affæren og CBS's rektorfyrtøj peger på, at der er for stor afstand mellem ledelsen og de menige. Det havde således været hensigtsmæssigt at indføre en lovsikring af medbestemmelsen, så de ansatte (fx i Akademisk Råd) fik en alarmklokke direkte op til topledelsen (bestyrelsen): "Det er for tyndt, at lovrevisionen forsømmer at tage fat på de reelle problemer, som de aktuelle sager peger på. Revisionen ændrer ikke på, at universiteterne har en enstrengt ledelse, der kan selvstændiggøre sig fra de menige og står fuldstændig ukontrolleret hen. De ansatte ansføres ikke til at ytre sig", forklarer SF'eren Jonas Dahl.

Hvorfor skulle en rektor frivilligt afgive magt?

Lovrevisionen fastslår, at ledelserne forpligtes til at finde lokale former, så de ansatte i højere grad inddrages. Men i praksis er det rektor, som får ret til at bestemme, hvor langt medbestemmelsen skal række. Og hvad skulle motivere rektor til frivilligt at afgive magt, spørger SF'eren: "Der er ikke lyttet til 2009-evalueringens anbefalinger om større lovmæssig og reel medindflydelse til de ansatte, for det har såvel Helge

Sander som den nuværende minister Sahl-Madsen ikke været interesseret i. I stedet har man faktisk fået en situation, hvor rektorer får endnu mere magt til at 'styre' de ansattes medindflydelse".

Mens SF og de Radikale er modstander af Uni-Loven enstrengede struktur og manglende indflydelse til de ansatte, så er S tilhænger. Partierne er altså på kollisionskurs i tilfælde af en "rød S-SF-regering". SF'eren ser dog et positivt signal i, at Socialdemokraternes ordfører Rasmus Prehn åbner for en ny revision i tilfælde af en ny regering efter valget. Det bliver dog kun lettelse, som ikke anfægter den enstrengede ledelsesstruktur, for den står S-ledelsen fast på.

Kritiske uni-forskere: Kommandotænkning

Blandt kritiske universitetslærere er der stor skuffelse over, at den stort anlagte 2009-UniEvaluering lander som en forkølet fuser, forklarer **KU-lektor Claus Emmeche**: "Virkeligheden med Penkowa og CBS har jo helt overhalet lovrevisionen. Det er meget skuffende, at loven ikke lovfæster de meniges ret til 'alarmklokker' og til indsigelse overfor topledelsen. Loven lægger samtidig op til, at rektor kan diktere, HVOR MEGET medbestemmelse og HVORDAN de ansattes medbestemmelse skal være. Loven er stadig baseret på kommandotænkning, som ikke burde være i en vidensorganisation", siger han, der var initiativtager til den underskriftsindsamling i 2009 med 5866 underskrifter, der krævede drastisk lovrevision.

Emmeche: "Uden lovsikring af friere rammer, fx en alarmklokke, lægges der låg på en mere fri og direkte udveksling af vurderinger, for i kontroversielle sager vil lederne da fortsat 'styre', hvad der skal debatteres samt hvilke informationer, ledelsen vil give såvel opad som nedad i systemet".

Penkowa ændrer ikke KU-ranking 3
- sagen har nemlig slet ikke fået omtale i udlandet

S-SF: Mere erhvervsforskning 4
Universiteter skal være vækstlokomotiver for samfundet og erhvervslivet, især i krisetider, siger 'rød blok'

Barcelona-pct. som hokus-pokus 6
Opgørelsen af Barcelonamålet 2010 er fiktive. Det er i hvert fald umuligt at få tjekket, om uforklarlige stigninger i den private forskningsindsats siden 2006 er reelle

KU-dekan: Forskere må sige fra 8
- hvis de pålægges for meget arbejde. Hun har opsagt arbejdstidsaftale og kalder uni-læreres lange arbejdstider for 'en smule fiktive'

CBS' eksrektor fik 2,3 mio 10
- i aftrædelsebeløb selv om han blev fyret i unåde.

Bestyrelseslønninger 11
FORSKERforum har fået aktindsigt i uni's bestyrelseslønninger

AU-struktur: Rektormagt styrer 12
Administrationens magt vokser – også over forskningen. Og magten forstærkes ved at indsamle en massiv milliard i 'rektorpulje', mener to AU-politologer

Ledelse bundet på hænder 14
- og fødder. Topleledelsen er fanget i krydspres mellem mange interessenter og regler, siger RUCs nye prorektor. LEDELSE

Byrokrater og forskere 20-23
- spiser af samme fad, lød indlæg i norsk debat. I England er der diskussion om studieafgifters konsekvenser. INTERNATIONALT

Uni-læreres dømmekraft 24
- marginaliseres i det styrende regeltyranni, siger kendt engelsk sociolog. ESSAY

Sommerlæsning: Krimier 26
Vi læser krimier for at slappe af og blive underholdt, typisk i ferier. Men kun hver tiende holder, målt på kvaliteten, vurderer krimiforsker

Sjosken på uni 30
UDDRAG AF ROMAN om de mange skjulte konflikter, der er om en uni-karriere

“ Medarbejderen kan jo bare sige nej til merarbejde. Det gør andre mennesker. Man må sige til sin institutleder, at det er for meget. Jeg tror sagtens man kan snakke sig til rette med sin leder om de ting

Dekan Refsing

Revision af Uni-Loven gør ondt værre

Et politisk flertal i Folketinget tager ikke nødvendigvis evalueringer eller for den sags skyld virkeligheden som udgangspunkt, når der laves lovrevisioner. Sådan er det for den lovrevision, der netop er lavet på Uni-Loven.

Der er forbavsende små og henholdende lovændringer. Nærmest som om ændringer er overflødige og det eksisterende er meget tilfredsstillende – uanset den kø af miskrediterende indslag der har været omkring universiteter de senere år.

Nogle har klappet i hænderne over, at formuleringerne om den ansattes forskningsfrihed er blevet mindre snærende (§17 stk.2). Det er måske det mest positive i loven, men slet ikke uproblematisk: Når der f.eks. tales om at forskere ikke "over længere tid" kan pålægges opgaver indskiber man sig også i ansvarsfralæggelsen og overlader vores hverdag til en endeløs definitionskrig på de enkelte universiteter.

Det er absurd, at loven vedtages lige efter en af de største ledelsesskandaler UDEN at erfaringerne herfra er søgt inddraget i revisionen. Det ville måske også være for meget forlangt, alt imens CBS-problemerne (og RUC-rektorens afgang) stammer fra politikernes topstyrede Uni-Lov. Problemet stammede fra, at rektor var fejludnævnt, og at bestyrelsen ingen fornemmelse havde for de skader, som han forvoldte nede i organisationen. Først da de menige i Akademisk Råd ad sindrige omveje fik forklaret de eksterne bestyrelsesmedlemmer – for rådet har ikke ret til at henvende sig direkte - skete der noget.

Men CBS-skandalen reflekteres ikke i revisionen. Og heller ikke Universitetsevalueringen

fra 2009, som ellers var bestilt til at pege på revisionsfelter. Den argumenterede for at en "højtlids-strategi", for at medarbejderindflydelse og for at lovsikre forskningsfriheden.

Men der er intet skridt hen mod en højtlids-strategi, og her kan politikerne jo henvise til, at sager som RUC, Penkowa, CBS og sikkert også andre ikke just er tillidsvækkende – selv om sagerne alle har rod i politikernes topstyrede

“Måske lurder den næste bommert i AUs strategiplan, som nogle opfatter som et usikkert kaos-projekt, men det ved vi først om nogle år.

system.

Politikerne ønsker altså fortsat at have redskaber til at styre via bestyrelserne. Der er IKKE fjernet kontrolmekanismer eller akkrediteringer - og ministeren gør krav på at kunne fastsætte mål for universiteterne, uden at samarbejde med de ansatte. På denne måde fastholdes mistillid til, at universiteterne kan selv. Det er i praksis også en dyb mistillid til medarbejderne.

Eks-videnskabsminister Helge Sander og efterfølgeren Charlotte Sahl-Madsen har modarbejdet alle forslag og underskriftsindsamlinger, der skulle lovsikre reel medbestemmelse til de ansatte, fordi det kan underminere "den enstrengede ledelsesstruktur", dvs. topstyringen fra ministeriet til bestyrelserne til rektorer til dekaner til institutledere til de ansatte.

Socialdemokraternes ordfører Rasmus Prehn har angiveligt forsøgt at få en smule lovsikring ind i loven, men det lykkedes ikke, og nu slår han beklagende ud med armene: Det er frivilligt for topledelse, hvor meget og hvordan de vil give de ansatte 'medbestemmelse'. Der står i lovens bemærkninger, at ledelserne skal samarbejde med de ansatte, men de har frihed til at finde lokale løsninger. Derfor opfordrer han til, at vi ansatte søger at gøre vores indflydelse gældende.

Som om vi ikke har forsøgt.

Politikerne ønsker ganske enkelt ikke at give den anerkendelse, der består i, at fagfolk på uni skal have den akademiske frihed. Til gengæld pålægges det bestyrelserne, der aldrig har haft erfaring med det, at de via vedtægterne skal give medarbejdere og studerende "medindflydelse". Samtidig overlader politikerne mulighed for at universiteterne via bestyrelserne kan organisere sig frit og i princippet gøre helt op med den grundlæggende universitetstankegang. Universiteterne som kulturinstitution vil på denne måde I DE FORKERTE HÆNDER nærme sig sin egen opløsning.

Politikerne skubber således den del af ansvaret, man ikke selv beholder, over på rektor og bestyrelse. Vi behøver ikke at gentage de senere års ledelsesbommerter, men der gives frit spil til nye. Måske lurder den næste bommert i Aarhus universitets strategiplan, som nogle opfatter som et usikkert kaos-projekt, men det ved vi først om nogle år.

Således er revisionen af universitetsloven ikke noget fremskridt; den gør bare ondt værre.

Penkowa-affæren påvirker ikke KUs ranking-placering

Rankinger bygger bl.a. på ry og anseelse.

Men Penkowa-sagen er slet ikke kendt i udlandet

"Jeg – der bor i London og følger forskningspressen – har ikke hørt om denne Penkawasag på Københavns Universitet. Og jeg tror ikke, at den får indflydelse på KUs 'reputation', som den afspejles i rankinger. Måske vil den give visse dønninger i den medicinske verden, som hører om den. Men hvis det handler om en enkelt fup-mager og ikke om et bedrageri, som universitet stod bad, så er skaden ikke stor – og slet ikke på langt sigt", siger en engelske **evalueringsekspert Martin Ince**. Han arbejder hvert år med QS (Quacquarelli Symonds) rankinger siden 2004. QS er et af de to store engelske rankingfirmaer ved siden af THE-Thompsons.

Reputation indgår som en faktor blandt flere i rankingerne. Men ikke med samme vægt som fx citations:

"Fup-sagers skadevirkninger på universiteters reputation er begrænsede, hvis universitetet ellers er veldrevet. Selv den store skandale med den sydkoreanske kræftforsker Hwang påvirkede kun hans universitet forbigående. Til gengæld ramte det tidsskriftet Science hårdt. De måtte lave en særundersøgelse af, hvordan Hwangs publikationer kunne slippe igennem. Og Lancet har haft det samme problem med et medicinalfirma."

UCLs reputation blev ikke ramt af selvmordsbomber

Ranking-ekspertens vurdering af, at Penkowa-sagen ikke vil påvirke KUs næste rankingplacering bekræftes af en anden case. UCL-London fik stor negativ presseomtale efter at en negeriansk ingeniørstuderende Umar Abdulmutallab blev beskyldt for at prøve på at sprænge et fly i luften med en bombe undre tøjet på juledag 2009.

Nigerianeren studerede på UCL og havde været præsident for dets islamiske selskab. Medierne spurgte, om han var blevet radikaliseret på UCL, og om UCL havde overset selskabets fundamentalisme. Sagen var med til at fremkalde generelle krav til de engelske universiteter om, at de har en forpligtelse til at "udfordre fundamentalisme".

Men efterfølgende viste det sig, at UCLs ry ikke havde lidt skade af sagen. Men som en foranstaltning imod fundamentalismen fik UCL tilføjet en "corporate identity", der bl.a. indskærper, at man er "Londons Global University", hvor der også hersker "academic freedom of speech".

Ranking efter reputation

Ingen danske universiteter hører blandt top-200 universiteter i **THE-Thompsons særlige reputation-ranking 2011**. Selv om DTU er nr. 122, Aarhus nr. 167 og KU er nr. 177 på den totale world-ranking, så er det altså ikke på ry og rygter, at de henter deres fortjenester.

THE har i sin reputation-ranking særligt udskilt "reputation", som ellers er et blandt 5-10 forskellige indikatorer i den totale world-ranking (THE 10.3 2011). Denne ranking spurgte 13-388 akademikere fra 131 lande bl.a. til universiteters ry. Og et universitets score blev baseret på det antal gange det var nævnt som "bedst" inden for sine enkelte felter. Hver adspurgte måtte dog kun nominere max 10 institutioner. Og det var så suppleret med action-baserede spørgsmål som: Hvilket universitet ville du anbefale til studenter inden for fagområde xx. Endelig hører det også med, at forskningsreputation tæller 2 gange, hvor undervisningsreputation kun tæller 1 i rankingopgørelsen.

KU-ledelsen: Næsten ingen omtale i udlandet

For KU-ledelsen har dele af pressens dækning af Penkowa-sagen ikke været morsom læsning. Men sagen har stort set ikke fået omtale internationalt, konstaterer **KUs informationschef Jasper Steen Winkel**: "Det seneste år har Københavns Universitet f.eks. været omtalt i alt 315 gange i førende internationale, trykte medier. Heraf tegner Penkowa-sagen sig blot for to artikler, nemlig i The Sunday Times om "*Downfall of Denmark's professor sexy brains*".

Hans opgørelse stammer fra en simpel søgning i den internationale avisdatabase Lexis-Nexis, som har et indeks over 800 førende primært engelsksprogede medier. Penkowa-sagen findes heller ikke i fagtidsskrifter som New Scientist, The Scientist, Scientific America eller Scientists hjemmeside. På bladets Natures hjemmeside kan man dog finde én onlineartikel, initieret af den danske gruppe underskriftsindsamlere med bl.a. professor Elisabeth Boch.

JØ

(Kilde THE 10. marts 2011).

Alternativ Penkowa-rapport: Ralfs kritisable forvaltning

"Årsagen til skandalen er ikke Penkows opførelse, men dekanens kritisable udredning af de af disputatsbedømmelsesudvalgets rejste problemer".

Så enkelt formuleres Penkowa-sagens essens i den alternative rapport "**Redegørelse vedr. KUs håndtering af Milena Penkows første disputatsag**", som fem professorer med Elisabeth Boch i spidsen i begyndelsen af maj afleverede til KU-bestyrelsen. Rapporten tager ikke nådigt på eks-dekan og pt-rector Ralf Hemmingsens forvaltning af sagen, når der bruges ordvalg som "kritisabelt" og "meget kritisabelt", når den gennemgår enhver akt især i den omdiskuterede behandling af 2002-disputats-sagen med tilhørende bedømmelsesudvalg og sær-bedømmelse m.m.

Rapporten blev udarbejdet som protest mod KUs manglende vilje til at undersøge sagen til bunds. Den var således indirekte en replik til Kammeradvokatens rapport, "et partsindlæg fra KUs side".

Men de fem forfattere lægger heller ikke skjul på, at deres indlæg er et uvildigt partsindlæg. Det er derfor også en gennemgang af kendt materiale, blot læst med ekstra kritiske briller. Af nyheder er der dog enkelte, fx at Penkows spanske forskningskollega Hivalgos kone faktisk advarede om, at der var mystik i Penkows datasæt. Eller afsløringen af, at der af Penkows forskningsrapport om de spanske dyreforsøg angives at være 312 dyr impliceret i forsøget – men at der ikke var tale om rotter, derimod om mus! Den lapsus er et indicium på, at der var tale om fabrikation af data, konstaterer den alternative rapport (s.21)

Folketingets partier opruster til valgkamp og midt i maj offentliggjorde oppositionen S-SF så deres valgudspil "Fair Løsning 2020". Men for de, som forventede friere rammer for universiteterne og for forskningsfriheden, venter der en skuffelse. Hvis uni-lærere leder efter et alternativ til at stemme på den nuværende regering, så giver "rød blok"s uni-politik måske ikke flere basismidler og mere dispositionsfrihed. Der står nemlig nye øremærkninger af forskningspenge samt ikke mindst erhvervsrelation hen over rød bloks plan.

I S-SFs udspil lægges hovedvægten på ungdomsuddannelserne, erhvervsuddannelserne samt på "velfærdsuddannelser", dvs. professionshøjskolernes uddannelser af pædagoger, lærere, sygeplejersker:

"Velfærdsuddannelser af højeste kvalitet: Professionshøjskolerne skal give Danmark et velfærdsteknologisk forspring og sikre fundamentet for velfærdssamfundet"

Universiteterne og universitetslærerne skal ikke gives større frihed til videnskab og forskning, universiteterne skal derimod være vækstlokomotiver for samfundet og erhvervslivet.

"Universiteter skal skabe vækst: Nye erhvervsforskningscentre skal forske i vækstområder og udbyde kandidatuddannelser på eliteniveau" (s.64), lyder den centrale uni-målsætning i S/SFs valgudspil. Universiteterne skal gennem styret forskning og mere effektive uddannelser – via økonomiske incitamenter til universiteter og studerende – være et instrument til økonomisk genopretning / vækst).

Uni-politik i en krisetid: Erhvervsforskning her og nu

S-SF lægger op til, at planerne vedr. uddannelse og forskning skal drøftes og løses i trepartsforhandlinger med arbejdsmarkedets parter, fx de tunge spillere i arbejdsgiverne i Dansk Industri og fagforeningen Dansk Metal. Og udspillet er tydeligvis drøftet med fagbevægelsen på forhånd, for erhvervs- og praksis-relevans er den gennemgående tankefigur og bærer præg af, at fagbevægelsen ikke opfatter det klassiske universitet som kritisk dannelseinstitution i samfundet. For fagbevægelsen opfattes universiteter som instrument til at opfinde eller innovere, så industrien kan få nye produkter og der kan skabes beskæftigelse. Derfor er erhvervsuddannelser og professionshøjskolerne højprioriteret.

Professionshøjskolerne skal udvikle "velfærdsteknologier" til gavn for kommuner og regioner skal levere service af højere kvalitet og mere

effektivt end i dag. Og det skal tilmed gøres til en dansk eksportvare.

Og så skal der også forskes på professionshøjskolerne: **"Der skal afsættes midler til praksisnær forskning, der kan binde uddannelser af velfærdsmedarbejdere sammen med den praksis, de skal fungere i efterfølgende"**, hedder det i et afsnit, hvor begrebet forskning er eroderet.

S' forsknings-ordfører Rasmus Prehn forklarer: "Samfundet står i en krisituation og planen er derfor en krisepakke, som skal sætte gang i økonomien her og nu. Det er svært at argumentere for flere penge til offentlig forskning, når der er nulvækst i den offentlige sektor. Og hvad angår planens prioriteringer, så skal den kickstarte økonomien og i den sammenhæng er den fornuftigste strategi at satse på 'erhvervsforskning' for at skabe vækst her og nu. Når samfundsøkonomien så er blevet bedre, er der råd til at tænke mere langsigtet og satse på basismidler og grundforskning".

Hvad angår S-SF-planens prioriteringer, så skal den kickstarte økonomien og i den sammenhæng er den fornuftigste strategi at satse på 'erhvervsforskning' for at skabe vækst her og nu. Når samfundsøkonomien så er blevet bedre, er der råd til at tænke mere langsigtet og satse på basismidler og grundforskning".

Rasmus Prehn (S)

Fri forskning – i bestemte rammer

"Forskningsfrihed" og "fri grundforskning" omtales ikke som noget absolut i afsnittet om universiteter. I stedet skal 500 "nye basismidler" forbeholdes til en nyskabelse, nemlig 4 nye erhvervsforskningscentre med fokus på velfærdsteknologi (som professionshøjskolerne), miljø, klima samt sundhed og forebyggelse.

Hvor den nuværende regering har konkurrenceudsat forskningspenge med særlig vægt på teknik-naturvidenskab og medicin vil S-SF altså øremærke udvikling til bestemte indsatsfelter.

Til de fire udvalgte felter reserveres så de 500 mio. som de udvalgte universiteters ledelse og bestyrelse kan disponere over. Forudsætningen for disse erhvervsforskningscentre skal være "forskning af den højeste kvalitet", hvilket vil kunne tiltrække erhvervslivet og internationale forskere. Centrene skal således også udbyde integrerede eliteforløb på kandidat- og ph.d.-niveau.

Udspilletts forskningsbegreb er særdeles

rodet, for der tales om grundforskning, hvor forskerne godt nok skal kunne **"forfølge skæve og langsigtede ideer uden at skulle have penge fra et forskningsråd"**, men det skal altså samtidig være inden for en ramme, hvor grundforskningen skal have **"et mere anvendelsesorienteret sigte, der bygger bro til mere strategiske forskningsprojekter, hvor virksomhederne spiller en aktiv rolle"** (s.66).

Uni'er skal konkurrere om centerpenge

Erhvervsforskningscentre skal bidrage til at udvikle **"samfunds- og erhvervsrelevant viden"** og private og offentlige virksomheder skal inddrages som undervisere, vejledere m.m.

Men friheden er økonomisk begrænset. Pengene til centrene skal nemlig udloddes efter **"en udbudsrunde, hvor universitetet med det bedste tilbud vinder opgaven"** (s.66) Det er konkurrenceudsættelse på en ny måde – måske inden for en endnu snævrere ramme end den nuværende V-K-regerings.

S-ordfører Rasmus Prehn forklarer: "Med krisituationen og den lave vækst er der et kæmpe behov for erhvervsrettet og direkte vækstskabende forskning for at få skabt ny vækst og højere beskæftigelse i Danmark. Vores forslag om erhvervsforskningscentre er en ambitiøs satsning, der vil skabe nye vækstområder

forskning i krisetider

Mod forskning på fire vækstområder, siger valgudspillet fra 'rød blok'. Men hvad med den frie forskning?

og eksportmuligheder. Og vi synes ikke, der er noget odiøst i at fokusere basismidler via udbudsrunder, så længe der ikke er tale om detaljestyling”.

VK-besparelse annulleres - men bruges til ny øremærkning

S-SF vil rulle besparelserne på forskning/universiteter i V-K-regeringens genopretningspakke tilbage. Men de to partier vil ikke hæve det nuværende forskningsbudget eller regeringens ambition om at bruge 1 procent af BNP på forskning.

En vigtig del af planen er, at den nuværende regerings besparelser annulleres, forklarer S-ordføreren: ”Det skal til planens finansiering siges, at den finansierer erhvervsforskningscentre ved at tilbageføre de besparelser på ca. 1,7 mia. kr., som regeringen vil lave med ’genopretningspakken’, hvoraf vi så reserverer 500 mio. kr. til denne satsning. Herudover vil stadig være plads til et løft af de almindelige basismidler også.”

Men han medgiver, at planen er en aflysning af den hidtidige Socialdemokratiske målsætning om, at offentlige midler skal uddeles efter 60/40-modellen (frie basismidler/programmidler). Relationen bliver nærmere 56-44: ”Det er som sagt en krisepakke, hvor der er brug for

strategiske initiativer med mere erhvervsrettede initiativer”.

Spise af egen hale

Tilbageføringen betyder, at annoncerede nedskæringer annulleres, men samtidig skal det, som universiteterne opfattede som basismidler øremærkes til erhvervsforskningscentre. *Dermed skal universiteterne spise 500-600 af egen hale?*

”Hvis den nuværende regering fortsætter, så er de 1,7 mia. borte! S-SF-planen bibeholder de midler. Det er så korrekt, at der afsættes 500 mio. til en særlig satsning. Det er så lidt et definitionsspørgsmål, hvorvidt det er frie midler, for de universiteter, som får dem, kan jo frit disponere beløbet. Man kan kalde det for ’målrettede basismidler’. Det her er ikke udtryk for, at vi vil sidde og detaljestyre. Det er et udtryk for, at vi melder en ramme ud, hvor universiteter får store frihedsgrader til at vælge, hvad de vil gøre inden for den ramme, der hedder ’målrettet erhvervsforskning’. Det er et skridt væk fra fuldstændig frie basismidler til at sige, at det er basismidler målrettet mod at udvikle erhvervslevet,” forklarer S-ordføreren. ”Og der er stadig 1,2 mia, som kommer tilbage. De skal så uddeles på i forholdet 60/40 model (frie basismidler/programmidler)”.

Uddannelse: Produktionsfabrik for kandidater

S-SF vil bruge 10 mia. ekstra på uddannelse. Men planen har klar bias over mod at få flere gennem ungdomsuddannelserne og at få uddannet flere faglærte.

Universiteterne skal derimod effektiviseres. Her bruger mange studerende for lang tid på at blive færdige og Danmark står svagt i kampen om **”at tiltrække kvikke hoveder udefra”**. Danske unge skal hurtigere i gang med uni-uddannelsen. Det skal ske via belønning på karakterkvotienten ved start inden for et år efter studentereksamen (hvor den nu er to år). Samt ved højere SU til hurtige studiestartere.

Den gennemsnitlige gennemførelses-tid skal skæres ned med et halvt år. Det skal bl.a. ske ved at give en kontant bonus til universitet / den studerende ved færdiggørelse af kandidatuddannelser på normeret tid.

Flere forpligtelser på uni-lærerne

Og så lægges der op til effektivisering og som derfor lægges som en ekstra forpligtelse på universiteternes lærere, fx når der tales om bedre tilrettelæggelse af undervisningen, **”så den**

studerende kan lære mere på samme tid, fx ved at have tre semestre på et år eller et ’hurtigt spor””. Der tales også om særlige spor for elitestuderende (på erhvervsforskningscentre).

Alle disse initiativer til ”fast-track” garanteres tilmed med uni-optag flere gange om året og med flere semestre - med tilhørende ekstra-arbejde og -administration?

S-ordfører Prehn svarer, at universiteterne jo vil tjene ekstraindtægter ind (fra STÅ), når studerende kommer hurtigere igennem uddannelserne: ”Der er ikke tale om, at vi pålægger universiteterne og andre videregående uddannelser at levere mere undervisning for de samme penge. Hvis en studerende gennemfører flere ECTS-point end normeret (fx 70 point frem for 60 point på et år), fordi uddannelsesstedet har indrettet sig, så det er muligt, så får uddannelsesstedet også taxameter efter dette. Forslaget handler alene om at gøre det muligt at gennemføre sin uddannelse hurtigere men på samme kvalitative niveau som i dag og med samme faglige krav”.

Er det også SFs plan?

SFs forskningspolitik har principielt handlet om at sikre forskningsfriheden og de økonomiske rammer hertil, dvs. at give uni-forskningen frie basisbevillinger. Partiet har traditionelt været modstander af strategisk øremærkning.

Men har S nu tvunget SF til et markant kursskifte?

”Det er klart, at forslaget om at give nye og målrettede basismidler til universiteterne har krisen som baggrund”, svarer **SFs forskningsordfører Jonas Dahl**. ”Men det betyder altså ikke, at SF ikke længere kæmper for mere forskningsfrihed på universiteterne. Det har SF tydeligt markeret i vores modstand mod ændringerne i den nye universitetslov, hvor både minister og rektor står til at få mere magt, end godt er”.

Og ifølge SF-ordføreren er det ikke erhvervslevet eller arbejdsmarkedets parter, som skal fordele forskningspenge: ”Det er vigtigt for SF at understrege, at den særlige indsats for erhvervsrettet forskning, planen igangsætter, ikke er ensbetydende med, at vi er ved at overlade beslutninger om universiteternes udvikling til arbejdsmarkedets parter. Sådant bliver det ikke. Tværtimod vil vi i SF jo have ændret sammensætningen af universiteternes bestyrelser, så vi får skruet ned for erhvervslevets dominans og op for de interne repræsentanters indflydelse”.

Regeringen opfyldte ikke sit eget Barcelonamål for den offentlige indsats i 2010. Og opgørelsen af Barcelonamålet 2010 er måske

"Danmark bliver det første EU-land, som får hævet sig op over Barcelona-målsætningen om at komme over 3 pct. af bruttonationalproduktet på forskning og udvikling".

Sådan solgte **videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen** 26. april det glade budskab. Men ministerens glade spin dyssede det faktum ned, at regeringen IKKE nåede Barcelona-målsætningen om, at den offentlige forskning skal være over 1 pct. af BNP.

Barcelonamålsætningen lød: "Det Europæiske Råd er derfor enig i, at de samlede udgifter til forskning og udvikling og innovation i EU bør øges med henblik på at nærme sig 3 pct. af bruttonationalproduktet senest i 2010. To tredjedele af disse nye investeringer bør komme fra den private sektor" (2002). Målsætningen blev fortolket sådan, at det offentlige skulle bidrage med 1 pct. og den private sektor med 2 pct.

Men nu viser ministerens egne tal altså, at den offentlige andel ikke pines højere op end 0,99 i målåret 2010 (se tabellen nedenfor). Og dermed opfyldte regeringen ikke målet ...

Stigninger kan være fiktion – ingen vil efterprøve validiteten

Men også ministerens jubel over, at Danmark samlet kommer over 3,0 pct. fordi den private indsats angiveligt er eksploderet til 2,10 kan være baseret på manipulation med tal og statistikker. Ministeren fortæller nemlig ikke, at regeringen og Danmarks Statistik nemlig ændrede opgørelsesmetoderne i 2007, så regeringen fik lettere ved at nå Barcelonamålet. Og nu viser det sig tydeligt, at ændringerne betød en drastisk stigning i den private indsats 2006-07 samt 2007-08. Og det er disse stigninger, som ministeren nu bygger sin jubel på, selv om stigningerne kan være ren fiktion. Der er nemlig ingen, som kan efterprøve validiteten.

På FORSKERforums gentagne forespørgsler om indholdsanalyser af tallene, meddelte

Danmarks Statistik, at man kun oparbejder statistikken, men ikke analyserer indholdet: "Danmarks Statistik kan af principielle årsager ikke kommentere på mulige årsagssammenhænge". Man er således ikke i stand til at udlægge, hvad det er i erhvervslivets FoU-indsats, der angiveligt skulle være eksploderet.

2010-tal med paradokser

Ministerens pressemeddelelse om det succesfulde Barcelonamål (26. april) byggede på tal fra Danmarks Statistiks tal. Danmark når 3 pct.s målsætningen, dels fordi BNP er faldet under krisen, og dels fordi især den private indsats er eksploderet i årene 2007-2008-2010:

- Den private indsats (hvis mål er 2,0 pct.) er steget fra 1,63 pct. (2007) til 1,96 (2008) til hele 2,10 (2010).

- Den offentlige indsats (hvis mål er 1,0 pct.) er steget fra 0,79 (2007) til 0,84 (2008) til 0,99 (2010).

Men de nye 2010-tal indeholder fortsat mærkværdige paradokser:

For det første er det absurd, at stigningen i den private forskningsindsats skulle udgøre hele 0,14 pct. i perioden kriseårene 2008-10. Traditionelt er det tværtimod sådan, at forskning netop er et spareobjekt for de private firmaer i tider med økonomisk recession. Stigningen er således helt uforklarlig, og Danmarks Statistik giver ingen indikationer på, hvor stigningen har været størst (fx i den forskningstunge medicinalindustri?), om firmaerne er blevet bedre til at medregne "innovation" til "forskning" selv om "innovation" netop ikke er "forskning og udvikling" eller andet.

Danmarks Statistik meddeler, at man kun oparbejder statistikken, men ikke analyserer den. Man er således ikke i stand til at udlægge, hvad der faktisk er sket i perioden. Og da heller ikke det århusianske Center for Forskningsanalyse – som tidligere udarbejdede og analyserede statistikkerne

– vil udtale sig, er der ingen kyndige, som kan fortælle FORSKERforum, hvad der er op og ned.

For det andet modsiger erhvervslivets egne krisetegn også den drastiske stigning i investeringerne. Erhvervsledere udtalte således 2010, at mangelen på risikovillig kapital er voksende, og det er den vigtigste begrænsning i forhold til at øge investeringer i forskning, udvikling og innovation (se "Erhvervslivets forskning, udvikling og innovation s.42. Forskningsstyrelsen 2010).

Da Danmarks Statistik leverede fup-tal for 2008

Om virkeligheden bag statistikken om den voldsomme stigning i den private indsats holder, er imidlertid tvivlsomt. Danmarks Statistiks opgørelser har nemlig tidligere vist sig at være særdeles problematisk og "politiseret", fordi regeringen vil have positiv-tal.

For 2008 lød hurrabudskabet således, at den private forskningsindsats var steget fra 1,91 (2007) til 2,05 (2008). FORSKERforum problematiserede tallene, fordi de viste nogle besynderlige paradokser, fx at lønudgifterne til forskning og udvikling skulle være steget samtidig med, at driftsudgifterne faldt i samme periode. Men først da FORSKERforum antydede, at der var tale om fup-tal, trak Danmarks Statistik tallene tilbage pga. "fejl i statistikken" (FORSKERforum 233/2010).

Sagen om de fejlbehæftede tal afslørede, at Danmarks Statistik ikke fejlsøgte eller analyserede deres statistikker.

Danmarks Statistik gennemførte så en "revision" af 2008-tallene, fordi "brugere" (FORSKERforum, sic) havde peget på inkonsistens i statistikken. Og revisionen fik "konstateret konkrete og alvorlige fejl i de indberettede oplysninger", som revisionen ville rette op på (notat af 22. oktober).

Opfyldelse af Barcelona-målet: Udviklingen i FoU-udgifter i pct. af BNP 2005-2010

	2005	2006	2007	2008	2010	Barcelona-målet 2010
FoU-udgifter i alt i pct. af BNP	2,46	2,48	2,56	2,88	3,09	3,00
Den offentlige sektor	0,78	0,82	0,77	0,87	0,99	1,00
Den private sektor	1,68	1,66	1,79	2,01	2,10	2,00

Kilde: DSTs revisionsnotat 22. oktober 2010 samt opdaterede 2010-tal.

Om hokus-pokus

rent fiktion. Det er i hvert fald umuligt at få tjekket, om uforklarlige stigninger i den private forskningsindsats siden 2006 er reelle

Udviklingen i erhvervslivets FoU-udgifter 2007-2008

	2007	2008	Ændring, faktiske tal	Ændring, pct.
Løn til FoU	17.077	21.012	3.935	23
Øvrige driftsudgifter til FoU	8.940	10.849	1.909	21
Egne FoU-udgifter inkl. anlægsudgifter, køb af apparatur mv.	30.233	34.922	4.689	16
Egne innovationsudgifter ekskl. FoU	19.143	13.400	-5.743	-30
Egne innovationsudgifter inkl. egen FoU	49.376	48.323	-1.053	-2
Købte FoU-tjenester	8.544	11.046	2.508	29
Udgifter til innovation i alt, inkl. købte FoU-tjenester	57.920	59.369	1.449	3
Antal årsværk til FoU	31.159	41.041	9.882	32

Kilde: DSTs revisionsnotat 22. oktober 2010.

Uforklarlig stigning 2007-08

Men Danmarks Statistik offentliggjorde så en erstatningsstatistik over den private forskningsindsats (27. april). Og den fortalte om eksorbitante stigninger i perioden 2007-08 (se tabellen ovenfor), og det er bl.a. disse tal, som medvirker til at booste ministerens jubel over, at regeringen har overgået Barcelonamålet.

2008-tabellen fortæller nemlig om procentstigninger til løn på 23 pct., til drift på 21 pct., til købte konsulent-ydelser på 29 pct., samt på en samlet stigning i årsværk på 32 pct. Samtidig fortæller statistikken imidlertid om et fald på 30 pct. i innovationsindsatsen.

Stigningstakterne er helt usandsynlige

Disse tal kunne antyde, at DSTs stikprøver har ramt voldsomt ekspanderende firmaer, eller at firmaer pludselig bliver meget forskende på bekostning af innovationen. Men den udvikling er helt usandsynlig, for det er velkendt, at danske firmaer gør sig mere i innovation end i forskning. Men det er umuligt at få DSTs kommentar til dette, for man oparbejder kun statistikken, man analyserer ikke indholdet.

Men denne statistik fik dog tilføjet det væsentlige forbehold, at man understregede den "statistiske usikkerhed, som er forbundet med en stikprøveundersøgelse som FUI, idet kun et mindre antal virksomheder udfører forsknings- og udviklingsaktiviteter. Danmarks Statistik vil fremover lægge vægt på at formidle denne usikkerhedsfaktor til brugerne" (revisionsnotat 22. okt. 2010). Og så fortæller man i øvrigt, at der vil blive lavet en kvalitetsplan og en check-liste for statistikkerne.

Danmarks Statistik ændrede kriterierne 2007

Politikerne skabte Barcelona-målsætningen 2002, og Danmark var i mange år langt fra at opfylde kravet om, at den offentlige forskningsindsats skulle være 1,0 af BNP. Men da Danmarks Statistik overtog statistik-opgaven fra CfA Center for Forskningsanalyse i 2008 – fordi Finansministeriet ville have mere styr på statistikkerne - skete der en bemærkelsesværdig forbedring af regeringens målopfyldelse mellem 2006 (CfA-tal) og 2008 (DST-tal), og regeringen nærmede sig pludselig Barcelonamålet med stormskridt.

I praksis betyder kriterieændringerne, at det ikke er de samme elementer, der blev målt i 2002 og i 2010.

I DSTs fremstilling af, hvad der blev ændret i kriterierne tales der om "kvalitetsforbedring" for at sikre, at tallene er "mere retvisende". Der henvises til, at der er indhentet flere svar (90 pct. mod tidligere 47). Og der henvises til, at spørgeskemaet er "blevet gjort mere brugervenligt og overskueligt". Men DSTs fortæller ikke, hvordan brugervenligheden er øget og om det har indflydelse på, hvordan der svares. (Der foretages ikke en kontrol-test på, om brugervenligheden fx tilskynder firmaerne til at skønne deres forskningsudgifter højere og sætte dem i nye kategorier (Metodenotat d. 26. maj 2009)).

FORSKERforum har søgt aktindsigt for evt. at konstatere, at kriterium-ændringerne var fremtvunget af pres fra Videnskabsministeriet eller Finansministeriet. Men i det udleverede materiale – hvor akter vedr. intern sagsbehandling er udeladt undtaget fra aktindsigt - findes der ikke dokumentation for et sådant pres.

jø

Arbejdstider: Forskere må selv sige

Universitetslærere må selv tage ansvar for, at timerne går op siger KU-HUMs dekan Kirsten Refsing, der har opsagt

Det vil give mere stress, advarer tillidsfolk.

Tillidsrepræsentanter og ledelse på KU-HUM forsøger i disse uger at nå til enighed om en ny aftale om fordelingen af arbejdstiden. Men parterne står med helt forskellige opfattelser af, om universitetslærerne er bedst tjent med regler, de kan læne sig op af, eller med en høj grad af selvstyring.

Hidtil har en arbejdstidsnorm defineret, hvor meget undervisning og dertilhørende forberedelse, en forsker kan pålægges. Aftalen blev indgået i 2009 og skulle forlænges fra 1. juli. Men **dekan Kirsten Refsing** meldte allerede i marts ud, at den nuværende ordning ikke fungerer. Hun ønsker en aftale med langt mindre detaljstyring.

"Vores forhandlingsoplæg er, at det i bund og grund er forkert at halvdelen af arbejdstiden – undervisningen – er normeret helt ned i små detaljer, mens forskningsdelen ikke har en normering. Derfor foreslår vi af hensyn til forskningen, at vi skaber nogenlunde frie rammer for begge dele. Alternativt skal både undervisning og forskning lægges i faste rammer. Og det vil jeg selv som forsker synes er rigtig kedeligt, for det betyder blandt andet at man hele tiden skal være til stede på sin arbejdsplads", forklarer Kirsten Refsing.

Tillidsfolk kræver timenormer

Ledelsens oplæg til forhandlingerne er et såkaldt rammeforslag, der beskriver de gensidige forventninger forskere og ledelse kan have omkring tid til både forskning og undervisning. Herunder skal alle forskere hvert 7. semestre sikres ret til et forskningssemester, hvilket skal modsvares af, at de i de øvrige semestre skal undervise mere end den grundlæggende norm på 50 procent af tiden.

Men det oplæg blev ikke blevet modtaget med applaus af tillidsrepræsentanterne. De mener nemlig, at medarbejderne i høj grad har brug for nogle faste timenorms-definitioner, både til at styre tiden for sig selv, og for at have et håndtag i forhold til ledelsen, der sikrer, at de ikke bliver pålagt mere undervisning, end de har mulighed for at nå, inden for arbejdstiden.

"Ellers vil de opgaver, som ikke kan udskydes – primært undervisning, sekundært administration – komme til at fylde hele arbejdsugen. Det betyder, at folk næsten ikke kan opfylde den del af arbejdsopgaven, der handler om forskning", forklarer **fællestillidsmand Peter B. Andersen**.

Smugler flere arbejdstimer ind

Han betragter udspillet om mere løse rammer som et forsøg på at presse flere "skjulte

Uni-lærere skal være som mangearmede blæksprutter – nogle gange er de bare så uheldige at blive ophængte.

arbejdstimer" ud af de ansatte, og det er noget, der har skabt stor fortørnelse på medarbejdersiden.

"Reaktionen har været meget store frustrationer. Frustrationer over, at man ikke respekterer det store ulønnede merarbejde, som medarbejderne allerede lægger i dag. Undersøgelser har vist, at en normal arbejdsuge ofte er på 46-48 timer for lektorerne. Så folk oplever, at de allerede giver meget, og nu skal der rykkes yderligere. Det skaber vrede og håbløshed", siger Peter B. Andersen.

Dekanen: Fiktiv belastning ...

Kirsten Refsing anerkender imidlertid ikke helt, at mængden af overarbejde er så stor, som tallene umiddelbart viser. Hun kalder tallene "en

Medarbejderen kan jo bare sige nej til merarbejde. Det gør andre mennesker. Man må sige til sin institutleder, at det er for meget. Jeg tror sagtens man kan snakke sig til rette med sin leder om de ting

Dekan Refsing

smule fiktive", fordi den reelle forberedelsestid sagtens kan være meget mindre end de 2,5 time, der er normeret.

"Ingen skal bruge nøjagtig 2½ time til det, de laver. Alle ved, at når man starter et nyt kursus

op, så bruger man meget tid, og når man har kørt kurset i en periode, så kræver det ikke så meget forberedelse. Så det er mere reelt, hvis man går til sin institutleder og siger: jeg skal starte et nyt kursus op, så det koster noget ekstra tid", siger Refsing.

Tillidsrepræsentanternes frygt for, at løser rammer vil blive brugt til at pålægge medarbejderne større arbejdsbyrder, forstår hun ikke.

"Medarbejderen kan jo bare sige nej til merarbejde. Det gør andre mennesker. Man må sige til sin institutleder, at det er for meget. Jeg tror sagtens man kan snakke sig til rette med sin leder om de ting", siger hun.

Overarbejdsbukkel

I dag er situationen den, at der på fire ud af seks institutter er oparbejdet en større bukkel af overarbejdstimer. Peter B. Andersen anerkender, at den enkelte medarbejder har et ansvar for at sige fra, men det primære ansvar ligger hos lederen, mener han.

"Vi oplever, at det sker ud fra et pres fra ledelsen om at få mere undervisning og administration fra medarbejderen. Medarbejderen er ikke helt uskyldig, men skylden kan ligge på et temmelig lille sted", siger han.

Netop de store overarbejdsbukker er blevet nævnt af Kirsten Refsing som symptom på at aftalen ikke fungerer, og som grund til at opsigte aftalen. Men her peger tillidsrepræsentanterne

omvendt på, at der på to af institutterne ikke er en overarbejdsbukkel, og at systemet således kan fungere.

”Argumentet holder efter vores mening ikke stik. På nogle institutter har man brugt aftalen fornuftigt og har fået nedbragt overforbruget af undervisningstimer. Andre steder er timepuklerne vokset. Det er i høj grad spørgsmål om aftalens lokale implementeringer, der skaber problemer”, siger **tillidsrepræsentant Karsten Fledelius**.

Tillidsmanden mener, at dekanen har et medansvar for, at hendes institutledere får timeregnskaberne til at gå op ud fra de gældende arbejdstidsnormer. Men så langt vil Kirsten Refsing ikke gå ind og diktere: ”Vi har selvfølgelig talt meget om det med institutlederne. Men der er en grænse for hvor meget jeg vil blande mig i deres arbejde”, siger hun.

Tillidsmanden: Dekanens signalpolitik?

Dekanens opsigelse af aftalen om arbejdstidsnormen skete på et tidspunkt, hvor KU-HUM var præget af studenteprotester mod manglende undervisningstid og semestre helt ned til 11 ugers længde, hvilket fik Kirsten Refsing til at garantere, at alle skulle have undervisningssemestre på mindst 14 uger på fuld tid. Men i tillidsmand Peter B. Andersens øjne ligner det en tanke, at Refsing går ud og lover mere undervisning til de studerende, og at en forringet arbejdstidsnorm skal skaffe de timer, der hidtil har manglet.

”Det kan godt se ud som om, dekanen er blevet offer for sin egen signalpolitik”, siger han.

Kirsten Refsing vil gerne medgive, at de ting overordnet set hænger sammen. Men hun fastslår dog, at hun ikke har lovet flere tavle-timer til de studerende, men blot at undervisningen fremover skal tilrettelægges – herunder med gruppearbejder og lignende – så den strækker sig over 14 uger.

Parterne skal forsøge at nå til enighed om en ny aftale inden 1. juli. Det ligger imidlertid ikke fast, at der skal være en aftale, og det kan i sidste ende blive resultatet, hvis parterne ikke kan mødes.

lah

Dekan Refsing afgår

Er der noget, hun fortryder?

Kritikken af Kirsten Refsing har været hård og vedvarende, men det er ikke grunden til, at hun stoppe som dekan.

Få dage før et større kritisk medarbejdermøde om fakultetets ledelse meddelte Kirsten Refsing, at hun ikke tager de tre ekstra år som dekan, hun ellers var blevet lovet. Hun vil tilbage til forskningen. Dekan Refsing gik før tid, men ikke på grund af kritik

Det har ikke været fem stille år på kontoret for KU-HUMs dekan Kirsten Refsing, der nu vælger at stoppe 1. august. Adskillige gange har hendes person været genstand for protester og vredesytringer. Googler man hendes navn, vil første hit således være en Facebook-diskussion under titlen *'Fyr Kirsten Refsing'*.

Refsing har haft flere kontroverser med personalet

Kirsten Refsing oplevede i 2008 lidt af et stormvejr, da hun ved et semesterstartmøde på Institut for Kunst- og Kulturstudier kaldte forskerne for forkælede unger, der kunne bruge arbejdstiden på at sidde og drikke øl i Nyhavn. En udtalelse hun senere offentligt undskyldte. Senere har der været flere sager – en dårlig arbejdsmiljøundersøgelse i 2009, planerne om omstrukturering af HUM i 2010 og i år opsigelsen af arbejdstidsnorm-aftalen. Så sent som fire dage efter meddelelsen af hendes afgang, skulle et møde blandt medarbejderrepræsentanter og studerende diskutere ”ledelsen på fakultetet”. Det møde om i stedet til at handle om forventninger til en ny dekan.

”Det er helt klart i overensstemmelse med personalets forhåbninger. Men det er godt nok en reaktion, der har været længe undervejs”, lyder den bramfri reaktion således fra **lektor Henrik Prebensen**, der er medlem af fakultetets samarbejdsudvalg.

Fællestillidsmand Peter B. Andersen vælger dog en noget mere forsonlig afskedshilsen.

”Der har helt klart været nogle steder, hvor vi har haft uenigheder. Men jeg mener samtidig,

at fakultetet har gennemgået store forandringer, hvoraf mange var nødvendige. Og så vidt man kan se, er de landet på en ok måde”, siger han.

Refsing: 'Jeg undervurderede ...

Men det er ikke kritikken, der nu har fået hende til at ombestemme sig med hensyn til den tre-års forlængelse af dekan-stillingen, hun ellers havde fået.

”Der har været kritik on-and-off lige siden jeg kom, og jeg kunne sagtens have holdt til tre år mere. Så det har intet med det at gøre. Det er en beslutning, jeg har tænkt over siden sidste sommer. Jeg er ikke helt ung længere, jeg har mindst to bøger, jeg gerne vil skrive, og jeg savner at undervise. Og så var spørgsmålet, om jeg skulle bruge mere tid på et arbejde, hvor virkningerne er forholdsvis langsigtede”, siger **dekan Kirsten Refsing**.

Hvad ser du tilbage på med størst glæde?

”At vi fik lavet en studieordningsreform og en plan for uddannelserne, der gør at vi kan køre studierne mere effektivt. Jeg utrolig glad for en aftale på småfagenes vegne, der gør, at ingen af dem behøver at gå til. Og så har langt de fleste mennesker, jeg har mødt, været en gave at lære at kende – utroligt dygtigere forskere, engagerede studerende – det er måske især det, jeg vil savne”.

Er der noget, du fortryder?

”Jeg er den første kvindelige dekan, jeg er den første ansatte dekan, og så var jeg nærmest lige trådt ud af flyet fra Hong Kong. Jeg tror, jeg undervurderede, hvad jeg var oppe imod. I starten sagde jeg noget om, hvordan jeg mente, et universitet skulle fungere, som man ikke var klar til at høre. Nogle gange har jeg måske opført mig som en elefant i en glasbutik, fordi jeg ikke vidste det var en glasbutik. Det har jeg taget ved lære af”.

lah

CBS: Roos fik faldskærm på 2,3 mio

Han fik 19 måneders løn med ud ad døren, mens nogle AC-fuldmægtige kun fik et halvt års løn, da

I april fyrede CBS nogle AC-fuldmægtige på grund af besparelser, ikke på grund af uduelighed. Efter mere end tolv års ansættelse fik folk typisk et halvt års løn på stedet. Men det er en småkage i sammenligning med, hvad rektor Johan Roos fik i sin aftrædelsesaftale. Han blev i praksis fyret i unåde, og for det fik han såmænd en faldskærm på 19 måneders løn svarende til 2,3 mio. kr. Det er en pæn pose penge - og godt fagforeningsarbejde - efter mindre end to års ansættelse.

Det fortæller den aktindsigt, som FORSKERforum har fået i Roos' aftrædelsesaftale.

Studenterne: Han blev fyret

Den store faldskærm står helt i kontrast til studenternes oplevelse af Roos' fyring i bestyrelsen. Studenterne fik den opfattelse på det afgørende bestyrelsesmøde, at Roos blev fyret, og det fremgik i øvrigt også af TV2's reportage om sagen. Den rummelige faldskærm til Roos kommer bag på en studentrepræsentant i bestyrelsen:

"Det vidste jeg ikke. Selvfølgelig skulle CBS opfylde kontraktvilkårene, men så heller ikke mere. Og i mine øjne er det da betænkeligt, at han har fået maksimale vilkår, når hans forvaltning var kritisabel. Men vi fik ikke forelagt ordlyden på Roos' kontrakt, så vi kunne ikke tage stilling til, om han havde misligholdt kontrakten," fortæller Mads Svaneklink.

"Formand Anders Knutsen forhandlede aftrædelsesvilkårene. Men bestyrelsen har efterfølgende ikke fået orientering om den konkrete aftale, så det beløb, FORSKERforum har fået aktindsigt i, er da overraskende for mig".

Kunne Roos fyres for kontraktbrud

Roos fik aftrædelseløn for sit kontraktlige opsigelsesvarsel på 12 måneder i lommen. Men bestyrelsesformand Anders Knutsen valgte også at udløse en aftrædelsesgodtgørelse på 6 måneder, som Roos kunne gøre krav på (jf. kontrakten, hvis han blev sagt op efter to års ansættelse). Og Roos fik såmænd også en måneders løn, fordi hans opsigelse faldt på et umage tidspunkt. Alt i alt 19 måneder.

Tilmed står der i aftrædelsesvilkårene, at der ikke sker fradrag i CBS' faldskærm, hvis Roos får nyt arbejde inden for de næste 19 måneder. I det tilfælde kan han såmænd hæve dobbelt løn.

Bestyrelsesformanden, som begrundede fyringen med at Roos havde "mistet tillid på

CBS", undlod dermed at fyre Roos på gråt papir med henvisning til, at rektor havde misligholdt sine kontrakt.

Af kontrakten fremgik nemlig som en forudsætning, at han skulle forelægge "alle spørgsmål af usædvanlig art eller stor betydning for bestyrelsen v. formanden. I tvivlstilfælde drøftes sagen med bestyrelsesformanden, der afgør, om det pågældende spørgsmål skal forelægges bestyrelsen til beslutning eller til orientering" (Roos' kontrakt).

Og fiasko-sagen om MBA-Simi kunne være den konkrete sag, som begrundede fyringen af Roos. En gennemgang af sagsakterne tyder imidlertid på, at Roos faktisk informerede

bestyrelsesformand Knutsen. Denne videregav imidlertid ikke de dårlige nyheder til bestyrelsen, enten fordi han ikke ville indrømme sin egen implicering eller fordi han ikke forstod fiaskoens omfang.

Roos og Knutsen informerede ikke bestyrelsen om MBA-fiasko

Hvis rektor Roos skulle fyres på gråt papir uden faldskærm eller hvis parterne skulle forhandle en mindre aftrædelsesgodtgørelse, fordi Roos blev fyret i unåde, så kunne det ske med henvisning til hans inkompetente sagsbehandling i sagen om Simi-MBA, samt at han ikke informerede bestyrelsen om sagens rette sammenhæng.

Simi-MBA var forsøgt på fusionering af en privat fond og en offentlig MBA-uddannelse. Det fremgår af bestyrelsesreferater, at sagen om CBS-Simi er kørt af rektor Johan Roos og bestyrelsesformand Knutsen i fællesskab. Det er således dem, som ikke undersøger om fusionsmodellen faktisk er lovlig, men bare foregiver, at fusionen er en kendsgerning. Men pludselig meddeler formanden og rektor så lakonisk i november 2010, at "ministeriet ikke kan godkende den model, der er arbejdet på de sidste 10 måneder", men at forskellige løsningsforslag er under overvejelse og at bestyrelsen vil blive opdateret (skriftlig orientering **d.12.nov. 2010**).

Og ved næste bestyrelsesmøde får bestyrelsen ifølge referaterne en sang fra de varme lande. Heraf fremgår nemlig bare, at "den nye fond ikke kunne lade sig gøre som oprindeligt forudsat" (referat fra møde **d. 13.dec. 2010**). Heraf kan bestyrelsesmedlemmer og udenforstående ikke læse, at fusionen var forlist og en fiasko, fordi Videnskabsministeriet havde sagt NEJ til fusionering af offentlige og private institutioners økonomier. Allerede i december måtte det være gået op for såvel rektor som bestyrelsesformanden, at fusionen var forlist.

Det bliver imidlertid først helt klart tre måneder efter, nemlig ved bestyrelsesmødet **d. 15.marts 2011**. Her har CBS-Observer i dagene forud offentliggjort aktindsigt i hidtil hemmeligholdt korrespondance mellem rektor og Videnskabsministeriet. Og det går op for de menige bestyrelsesmedlemmer, at Simi-MBA-fusionen er forlist - og det er med til at udløse rektor Roos' afgang.

Roos m. tilbagegangsprofessorat 2014

Det var en streg i regningen for CBS-rektor Johan Roos, at han blev fyret i utide. I hans ansættelseskontrakt fra 2009 indgik nemlig, at såfremt han sad sin 5-årige ansættelsesperiode til ende ville få "et tilbagegangsprofessorat med fuld genoplæsningsstid". Det var også aftalt, at han skulle ansættes som "globaliseringsprofessor indenfor fagområdet strategi" fra 1. april 2014 og et år frem. Professorjobbet var betinget af, at han bedømmes egnet til en professorstilling. Lønnen ville være stort set svarende til hans rektorløn, dvs. 1.550.000 kr.

. kr.

de blev fyret

Bestyrelsesformand Knutsen gav det store bolche

Aftrædelsesvilkårene med Roos forhandles af bestyrelsesformand Roos, der altså i høj grad var medvider på Simi-MBA-fiaskoen. Han havde imidlertid forsømt at orientere sin bestyrelse om fiaskoens omfang, der udpensles i dagene forud i BØRSEN. Knutsens motiv til at give Roos den store faldskærm - og unnlade at forhandle de 19 måneder ned til fx 12 - var således, at han ville give Roos et holdkæft-bolche.

På CBS undrer nogle sig over forløbet:

"Roos bliver jo reelt fyret, fordi man var utilfredse med hans forvaltning. Han skal have noget med ud, når han indgår en aftale om frivillig fratræden, for ellers kunne man se frem til en langvarig sag om 'uberettiget fyring'. Men uden videre at forære Roos maksimum-aftrædelse på 19 måneder tyder på en dårlig forhandling af Knutsen. Det tyder på, at bestyrelsesformanden ville kompensere for, enten at Roos faktisk var Knutsens egen opfindelse, at Knutsen var uenig i fyringen eller simpelthen i dårligt købmandsskab", siger en anonym kilde, som har fulgt fyrings-forløbet. "Og bag det hele kan jo også ligge, at Knutsen ville dække over sine egne forsømmelse i Simi-MBA-sagen - derfor skulle Roos have et holdkæft-bolche, så han ikke bagtalte Knutsen ..."

CBS' direktør: I henhold til reglerne ...

CBS' direktør Hakon Iversen vil ikke interviewes om, hvorfor Roos ikke blev fyret på gråt papir, men blev belønnet med en givtig fratrædelsesaftale. Pr. mail udtaler han:

"Johan Roos' fratrædelsesaftale er forhandlet i henhold til ansættelseskontrakten og hjemmel fra Universitets- og Bygningsstyrelsen (UBST). Aftalen er godkendt af UBST for at sikre, at forhandlingen er sket i henhold til reglerne."

Hermed menes formentlig, at fratrædelsesaftalen er udformet efter Universitetsstyrelsens retningslinjer om, at en ansat ikke må få mere end der fremgår af kontrakten, eller mere end den ansatte vil kunne få i tilfælde af, at der skulle køres (årelang) sag om uberettiget afskedigelse.

Men det har ikke været muligt at få direktørens kommentar til det rimelige i, at en almindelig AC-medarbejder får 6 måneders løn ved fyring efter 12 års uoplettet tjeneste, mens en direktør får 19 måneder efter mindre end to år i jobbet og for ikke at have passet sit job.

jø

Honorarer til bestyrelsesmedlemmer (ca. kr. 2009)

Bestyrelsesformanden	117.000-233.000 kr.
Næstformand	118.000-131.000 kr.
Eksterne medlemmer	58.000-77.000 kr.
Studerende	0-65.000 kr.
Vip'ere eller tap'ere	0-77.000 kr.

Bestyrelseslønninger

FORSKERforum har fået aktindsigt i uni's bestyrelseslønninger, herunder CBS':

Årsløn for ledelsessvigt: 178.000 kr.

178.000 kr. var, hvad den fyrede CBS-bestyrelsesformand Anders Knutsen hævdede i årligt honorar (2009-priser). Det fik han - der er bosiddende i Sydfrankrig - for at kommunikere med rektor Roos, for at disponere og styre bestyrelsesmøder men i øvrigt stort set aldrig at vise sig til andre arrangementer på CBS. Sådan lyder i hvert fald kritikken bagefter.

Men Knutsens løn ophørte brat 1. april, da han blev tvunget til at gå.

Nogle vil tilføje om CBS-sagen at den viser, at kravene til uni-bestyrelsesformænd er små, og at det er sigende for formands-kvalifikationerne, at Knutsen - der blev gået på sin uvidenhed og ukyndighed om sit universitet - såmænd i en årrække var formand for forsamlingen af danske uni-bestyrelsesformænd og dermed repræsenterede alle universiteterne over for minister Helge Sander.

644 kr. i timen

Der er andre bestyrelsesformænd, som er kommet knap så let til deres honorar, fx RUCs Christian S. Nissen, der måtte rydde op efter rektor Poul Holm. Eller KU-bestyrelsesformand Nils Strandberg Pedersen, der måtte sætte sig ind i hver eneste detalje i Penkowa-sagen og agere brandslukker.

Netop KUs bestyrelsesformands arbejdsindsats - for Penkowa - ligger bag udregningen af honoraret, som Videnskabsministeriet i 2005 godkendte på basis af et skønnet årligt tidsforbrug på 350 timer á 644 kr. (april 2009) til KUs bestyrelsesformand.

For de ordinære medlemmer af KUs bestyrelse blev honoraret fastsat ud fra en skønnet årlig arbejdsindsats på 120 timer (á 644 kr.).

KUs og DTUs honorarer i top

Honorarstørrelsen varierer mellem universiteterne, fortæller FORSKERforums aktindsigt. KU skulle ligge i top, fordi det er størst. Men AUs er på samme niveau, og DTUs tidligere bestyrelsesformand Mogens Bundgaard-Nielsen mente åbenbart at være i samme klasse, så DTUs honorarer er på niveau med KUs til formand, eksterne medlemmer og interne medlemmer (s. løntillæg).

Ikke overraskende ligger ITUs bestyrelsesformand i bunden med 117.000 kr. Men i forhold til sin oprydningssindsats må RUCs formand Christian S. Nissen føle sig snydt med blot 162.000 kr. (2009). SDUs formand hævdede til sammenligning 196.000 og det samme gjorde Aalborgs.

Næstformænd aflønnes ekstra på CBS og i Aalborg.

Ulovligt honorar til internt valgte vip'ere og tap'ere?

I de første år efter Uni-Loven fra 2003 blev internt valgte medlemmer nægtet honorar, fordi opgaven hører til som en del af deres ordinære arbejde. Den praksis følges fortsat på CBS, fordi honorering fortolkes at være i strid med Personalestyrelsens regler, lyder forklaringen.

Men andre universiteter omgår forbuddet, så de internt valgte typisk modtager et honorar, der er på størrelse med de eksterne medlemmer. På ITU betyder det 58.000 kr. og på RUC fik de det samme. I Aalborg gives honoraret på 65.000 kr. som "et midlertidigt pensionsgivende funktionstillæg". På KU og AU får de internt valgte 77.000 kr.

Studenteraflønning varierer fra 0 kr. på DTU og CBS får de 0 kr., mens de på KU, AU og i Aalborg får det samme som de eksterne / de internt valgte.

Bestyrelsesformand Anders Knutsen må efter sin "frivillige" afgang sige farvel til 178.000 kr.

Politolog: AU-rektoren svæver oven

Strukturreformen på Aarhus Universitet er ved at selvstændiggøre AU-administrationen som magtcentret,

I en politologisk analyse af Uni-lovens ledelsesmæssige konsekvenser, tegner professor i statskundskab **Jørgen Grønnegaard Christensen** indirekte et billede af AU's strukturreform som en konstruktion, hvor rektor frigør sig fra universitetets grunddydelser – fakulteternes forskning og undervisning – og nærmest driver en overbyggende branding- og strategi-virksomhed.

Analysen, der skal indgå som kapitel i bogen **'Hvad er videnspolitik? Demokrati, ledelse og styring'**, sigter ganske vist bredt på samtlige universiteter. Men Grønnegaard fremhæver flere gange AU som et af steder, hvor de nye rammer er blevet mest udnyttet på ledelses- og forvaltningsområdet.

Han beskriver tre mulige udfald af universiteternes stærkere centrale ledelser. Det kan ende med at stimulere hele organisationen, det kan gøre det modsatte, og så er der et tredje scenarie, som han selv anser for ganske sandsynligt:

"De nye stærke ledelser maksimerer med succes deres eget administrative ledelsesrum. Med det sigte har de indrettet en organisation på øverste og næstøverste niveau, som giver dem kapacitet til at koncentrere sig om spændende opgaver knyttet til strategi og branding og til langsigtet og overordnet udvikling af hvert enkelt universitet. (...) Risikoen er blot, at det er en virksomhed, der er helt løsrevet fra den forskning og undervisning, som universitetets lærere bedriver på de institutter, hvor de arbejder".

Grønnegaard: Rektor er central

Grønnegaard – der tidligere var medarbejder-valgt vip-medlem af bestyrelsen – bekræfter over for FORSKERforum, at Aarhus Universitet lå i baghovedet, da ovennævnte linjer blev skrevet.

"Det kan du godt sige, men det er generelt fænomen. Du ser det på AU, men også andre steder".

Men er det ikke fornuftigt at satse på branding og strategisk udvikling?

"Jo, men der er bare noget, de har misforstået. For det, der virkelig brander et universitet, er den produktion, der finder sted på decentralt plan – den forskningsvirksomhed, der bedrives. Og det, der gør os kendte på arbejdsmarkedet og blandt kommende studerende, er de dygtige kandidater, vi uddanner. Det er ikke fancy tiltag til nye uddannelser, der alligevel ikke finder genklang på arbejdsmarkedet", siger Grønnegaard.

Forklaringen på den udvikling – er den strukturel, eller handler det om personer?

"Jeg tror, det i meget høj grad handler om

De får magt på det nye AU: Mest magt får topforvaltningen i rektoratet, som meget passende står i forreste række: Universitetsdirektør Jørgen Grønnegaard Christensen. Og bagved står så de fire nye faglige dekaner: Svend Hylleberg (Business and Social Sciences), Jørgen Grønnegaard Christensen (Humanities), Jørgen Grønnegaard Christensen (Natural Sciences) og Jørgen Grønnegaard Christensen (Health Sciences).

de personer, der er placeret på de centrale ledelsesposter. Så kan det spille en rolle at universiteterne er forskellige og har forskellige traditioner.

Så et projekt som AU's strukturreform kan opfattes som et personligt projekt?

"Det vil nok være at stramme den. Der er jo i alle tilfælde tale om et ledelsesteam. Omvendt vil det team jo i høj grad være sammensat af rektor, så ... tja".

Jørgen Grønnegaard ønsker dog ikke at gå ind i en dybere diskussion af sine pointer, før bogen, hvor analysen skal indgå, udkommer til efteråret.

Harste: Ledelser der afgiver magt?

En anden ivrig debattør omkring strukturreformen på AU er Gorm Harste, lektor ved Institut for Statskundskab samme sted. I en kronik i Politiken beskriver han selv – i en lettere ironisk tone – en konstruktion, hvor ledelsen optages så meget af sin egen organisatoriske overbygning, at forskere og undervisere lades i

fred – om end ikke uden at bidrage økonomisk til overbygningen.

"Der er flere paralleller til Grønnegaards beskrivelse. Det bygger på ideen om selv-organiserende systemer. De kan ikke styre fagligheden, men de kan irritere fagligheden med forskellige initiativer. Den irritation vil vi gerne slippe udenom – vi vil ikke sidde og udfylde skemaer, akkrediteringer, deltage i ledelsesmøder og så videre", siger Gorm Harste.

Risikoen er blot, at det er en virksomhed, der er helt løsrevet fra den forskning og undervisning, som universitetets lærere bedriver på de institutter, hvor de arbejder
Jørgen Grønnegaard Christensen

Han genkender også Grønnegaards udlægning af et delvist person-drevent projekt, om end Harste ser det selv som en kombination af struktur- og person-forklaringer.

"Der er en særlig semantik omkring det at

over

mener to AU-politologer

Hvor er 710 mio.?

Ledelsen på AU samler 1,25 mia. ind i en 'rektorpulje'. Det lugter af magtcentralisering, vurderer politologiprofessor

Jørgen Jørgensen, rektor Lauritz B. Holm-Nielsen samt prorektor Søren E. Frandsen. (Social Sciences), Brian Bech Nielsen (Science and Technology), Mette Thunø (Arts), Brian Bech Nielsen (Science and Technology), samt Allan Flyvbjerg (Health)

være leder. Og man skal være en meget stærk rektor for at gå imod de forståelser og myter. Ledelser, der frivilligt giver afkald på mere magt og højere løn – det ser man sjældent. De falder for myterne om en stærk ledelse. Problemet er bare, at topdown-ledelse fungerer godt i traditionelle produktionsvirksomheder. Det gør det ikke i vidensorganisationer.”

Harste refererer til et møde midt i maj, hvor rektor Lauritz Holm-Nielsen diskuterede den nye struktur med ansatte på Statskundskab.

”Han bruger selv metaforen om, at han er kaptajn på et skib. Og når der er høj bølgegang – globalisering og konkurrence udefra – skal der være én kaptajn og ikke slinger i valsen. Jeg vil så bare sige, at ud fra et professionelt syn på krisestyring i globaliseringstider så er der ikke brug for en kaptajn, men snarere en admiral for en konvoj for en masse skibe, der har mulighed for at sejle i forskellige retninger”.

lah

I den kritiske debat om Aarhus Universitets nye struktur og den voksende centraladministration er der et beløb, der bliver ved med at spøge: 1.250.000.000 kroner. Det er indholdet af en pulje til såkaldt 'strategisk økonomisk ledelsesrum', det blev vedtaget af AU's bestyrelse i juni 2010. Tanken er, at der hvert år fra 2011 til 2016 skal være 200 millioner – 3 procent af universitetets omsætning – der kan bruges på "langsigtede satsninger på hovedrådeniveau og på tværs af universitetet samt løbende til nye initiativer”.

Et åbent spørgsmål – blandt andet rejst af lektor Gorm Harste i Poliken-kronik – er, hvor vidt milliardpuljen skal betragtes som en omkostning, der vedrører den nye, massive centraladministration. Det mener rektor Lauritz B. Holm-Nielsen er helt forfejlet. I et svar til Harste omtaler han beløbet som "penge, som nu skal anvendes til strategiske forskningsstiltag og andre faglige aktiviteter, der defineres af forskerne selv”.

Grønnegaard: Det strategiske ledelsesrum

Puljen skal ifølge universitetsdirektør Jørgen Jørgensen finansieres af bidrag fra hovedområderne, finanslovstilskud samt renteindtægter. Hertil kommer et samlet bidrag på 100 millioner fra Aarhus Universitets Forskningsfond.

Professor ved Statskundskab Jørgen Grønnegaard Christensen har også interesseret sig meget for det 'strategiske økonomiske ledelsesrum'. Han har i et avisindlæg efterlyst en forklaring fra rektor på den store puljeopbygning samt hvordan pengene skal udloddes.

”Der er tre afgørende spørgsmål. Det ene er, hvor pengene skal komme fra, og her er svaret, at de i høj grad bliver pålignet universitetets hovedområder. Det næste er så, hvad pengene skal bruge til, og endelig: når man centralt kræver midler ind, for derefter at dele dem ud igen, hvor meget går så tabt undervejs i administration?” siger Grønnegaard.

Sker der en magtcentralisering gennem en finansiel manøvre som denne?

”Ja, der er i hvert fald ansatsen til det”, vurderer Jørgen Grønnegaard.

Hvor er 710 mio.

Puljen på 1,25 milliarder kroner er ifølge AU delt op i tre portioner: 540 millioner til interdisciplinære initiativer, der skal styrke den strategiske

udvikling, 380 millioner skal styrke faglige udviklingsplaner på de fire hovedområder, og endelig går 330 millioner i ledelsespuljen.

Fordelingen af den første portion er allerede velbeskrevet. Her skal pengene blandt andet gå til en række tværfaglige forskningscentre, nye forskerskoler, nye nationale centre, kvalitetsudvikling af uddannelser og støtte til etablering af nye institutter og forskergrupper.

De to andre portioner – til områdenes faglige udvikling og til ledelsespuljen – på i alt 710 millioner findes der imidlertid ingen offentliggjorte beskrivelser af, og AU har ikke været i stand til at besvare FORSKERforums spørgsmål om, hvad disse midler nærmere præciseret skal gå til.

”Vurderingen af den pulje står og falder med, at man får disse oplysninger”, siger Jørgen Grønnegaard Christensen, der selv uden held har forsøgt at få yderligere detaljer.

Er det fordi, ledelsen ikke er afklaret om brugen, eller holder man bare kortene tæt til kroppen?

”Hmm ... det er måske en kombination af disse to forklaringer”, siger Grønnegaard.

Udloddes i intern AU-konkurrence

Lektor Gorm Harste fortæller, at frygten omkring det 'økonomiske strategiske ledelsesrum' især er, om det i realiteten vil betyde, at universitetets egne forskningsmidler skal udloddes i intern konkurrence på samme måde som regeringen har konkurrenceudsat mange forskningspuljer:

”Hvordan udloddes midlerne? Går de til det, forskerne selv synes, der skal forskes i, eller er det rammebevillinger, der styres fra oven? Bekymringen er, at vi nu også får konkurrenceudsatte midler internt på universitetet, og så skal vi bruge en masse tid og ressourcer på administration og på at "sælge" vores projekter internt”, siger Harste, der fortæller, at rektor ved et møde på Statskundskab i maj blev spurgt netop om der vil blive tale om konkurrenceudsættelse af midlerne. Det kom der ikke noget klart svar på.

Politologerne er nu spændt på, hvordan de første opslag om midler – der snart offentliggøres – kommer til at se ud.

lah

Mange kokke fordærver universitetsle

Universiteter er underlagt så mange forskellige styringsmekanismer, at der næsten ikke er plads til strategisk le

Temaet var 'kriseledelse' på DM Leders årsdag, og alene det at en prorektor – Hanne Leth Andersen fra RUC – var på listen af oplægsholdere, var interessant. For godt nok taler rektorer gerne om problemer og udfordringer, men ligefrem at tage ordet 'krise' i munden er yderst sjældent på dette ledelsesniveau.

"Jeg kommer jo lige fra CBS, så jeg er helt klar til at tale om ledelseskriser", indledte **Hanne Leth Andersen** til almindelig klukken blandt tilhørende.

Men der kom ingen afslørende sladderhistorier om Johan Roos eller for den sags skyld fra Aarhus Universitet, hvor hun begge steder har haft ledende stillinger, inden hun kom til RUC..

Universiteter i permanent krisetilstand

Leth Andersens fortolkning af kriseledelse er den mere eller permanente krisetilstand, hun føler, universitetsledelserne befinder sig i. Universiteterne presset af forskellige faktorer – først og fremmest et svindende offentligt finansieringsgrundlag, der gør at man må sætte mere og mere lid til penge udefra. Det skaber samtidig store identitetsspørgsmål på universiteterne, som hele samfundet stadig mangler at tage stilling til. Dertil kommer en generel finanskrise, globaliseringen, universiteternes monopol på de akademiske uddannelser, der også er ved at forsvinde.

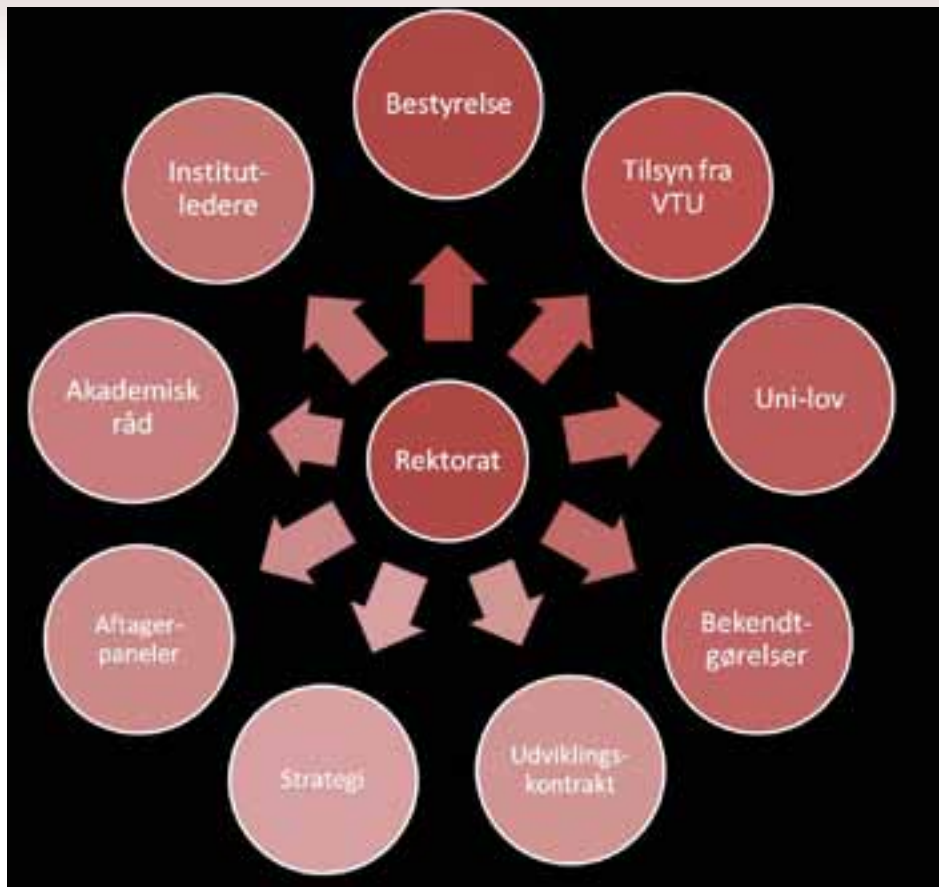

Ledelsen står i dag med en følelse af at være bundet på hænder og fødder

Hanne Leth Andersen

"Recessionsledelse", kalder Leth Andersen den situation, universitetsledelserne står i.

Så vidt universiteternes vilkår anno 2011. Men det var faktisk kun indgangsbønnen fra Hanne Leth Andersen. For hendes egentlige tema var ledelsernes vilkår, og som klassens nye pige – tilrådt som prorektor første september sidste år

Krydspres: Et universitets rektorat er udsat for påvirkning fra mange interessenter – nogle mere magtfulde end andre (markeret med mørkerød)

– er det et sæt friske øjne, der nu i otte måneder har kunnet betragte opgavens beskaffenhed.

Overstyring

Hun peger op på lærredet, hvor powerpoint-sliden illustrerer den problemstilling, hun oplever. Billedet viser tre kokke, bøjet ind over samme stegepande. Spørgsmålet er, om de mange kokke i virkeligheden er ved at fordærve maden. Det antyder hun: "Ledelsen står i dag med en følelse af at være bundet på hænder og fødder", siger hun og skifter til en anden slide med billedet af en astronaut.

"Astronauten sidder godt nok i rumraketten, men reelt er det nogle helt andre, der styrer. Sådan har jeg det nogle gange på RUC", siger hun, og opremser de mange styringsmekanismer, der hver især spiller ind på kursen: økonomisk rammestyring, udviklingskontrakter, præstationsstyring (taxameter-tilskud), kvalitetskontrol og evalueringer, peer-organiseret

styring (midler fra forskningsrådene) og styring fra aftager-paneler.

Det giver – som hun nærmest lidt moderat udtrykker det – en stor risiko for det, hun kalder overstyring. Hun nævner et eksempel: "I vores udviklingskontrakt var der en aftale om produktion af et antal ph.d'ere. Pengene skulle komme fra globaliseringsmidlerne, og de kom også, bare ikke så meget, som det reelt kostede. Da vi så ikke opfyldte vores måltal, kom der et krav om tilbagebetaling – 600.000 kroner per ph.d., der ikke var sat i gang. Så lykkedes det – med stor kreativitet – at sætte dem i gang alligevel, og så er vi nødt til at vægte det, at kunne få dem finansieret af eksterne. Men det sker så på bekostning af vores strategiske målsætninger".

Underfinansiering som styringsmetode

Underfinansieringen af de store ph.d.-årgange, som universiteterne aftale med ministeriet, er siden blevet problematiseret fra flere sider.

Sådan var det ikke fra starten, konstaterer Hanne Leth Andersen i en bibemærkning.

”Vi spurgte KU, om de havde problemer med at skulle producere for mange ph.d’er. Men nej, det havde de ikke. Men det har de altså, kan vi nu læse”.

Hanne Leth Andersen klikker en slide frem, der viser de aktører og faktorer, universitetsledelsen må tage hensyn til. Lige fra bestyrelsen over ministeriet og de lov- og regelmæssige forpligtelser til universitetets egne ansatte. Nederst på listen over hensyn har hun placeret punkt strategi – der hvor visioner og ambitioner på universitetets vegne skal have ben at gå på.

Hun tager sig selv i at lyde reaktionær, men heldigvis har hun også en slide til at gendrive det indtryk. For selvom øjeblikkets tendens til overstyring er et problem, så er tidligere tiders understyring heller ikke noget, Hanne Leth Andersen vil ønske sig tilbage til.

”Det var løst koblede systemet. Der var ingen strategisk identitet og ledelseskraft, men lokale løsninger og ingen læring på tværs af organisationen. Princippet var: kom og vær en del af miljøet, og efter 6-10 år er du en af os”

Ledelsesrum uden krydspres

Leth Andersens oplæg slutter ikke i håbløshed. Hun nævner to mulige måder at imødegå overstyringen og de mange kokke. Den ene er at differentiere ledelsesområdet, så den enkelte leder får færre parter at skulle forholde sig til – ”det er svært at tale med dem alle på en gang”, som hun forklarer. Hendes andet forslag er, at der sker en fælles og mere overskuelig indrapportering af universitetets forskellige delmål.

Under alle omstændigheder, konkluderer hun, er det universitetslederens nye opgave at skabe synergi mellem de mange opdragsgivere – så de mange kokke ikke fordærver maden.

lah

Når ledermandatet er uklart

Usikkerhed på ens eget ledermandat er et typisk problem for ledere i forskningsmiljøer, mener ledelsesforsker

Mange forskningsledere går rundt og er usikre på, præcis hvor deres ledelsesbeføjelser går til, og det kan gøre dem til dårligere ledere. Sådan siger **ledelseskonsulent Anne Jøker**, der arbejder med ledelsesudvikling og bl.a. underviser i et diplomfag i forskningsledelse.

”Det, jeg har noteret mig i forbindelse med undervisning af forskningsledere, er, at der er en forholdsvis stor uklarhed omkring ledelsesmagten, altså lederens mandat. Der er eksempler på chefer, der ikke er klar over, hvad deres personaleansvar omfatter, eksempelvis hvem de skal have medarbejderudviklingssamtaler med. Det kan også være, hvis et projekt er finansieret af forskellige kilder, og det står uklart, om pengene er givet til institutionen eller forskeren”, siger Anne Jøker.

At en leder ikke ved, præcis hvortil ledelsesbemyndigelsen går, er et problem, fordi usikkerheden kan virke handlingslammende og det bliver svært at udfylde sin lederrolle.

Uklar ledelsesmagt

”Jo mere man bøvler med en uklar ledelsesmagt, jo mindre energi har man til sin ledelseskraft – det med at sætte kursen, motivere medarbejdere, begejstre”, fortæller hun.

Ledelsesrummet består af både ledelsesmagt og ledelseskraft. Ledelsesmagten er det formelle mandat som lederen har, mens ledelseskraften handler om den personlige autoritet, man besidder, de kommunikative og relationelle evner og så videre. Nogle har masser af ledelseskraft uden af have ledelsesmagt, for andre er det omvendt. Og det er uholdbart. Der skal være balance mellem magt og kraft og magten skal være klar, er Anne Jøkers pointe.

Ledelsesmagten kan være uklar på to niveauer. Det ene er det formelle niveau – altså om det står tydeligt i statutter, stillingsbeskrivelser eller andre steder, hvad ens ledelsesopgaver og –bemyndigelse består i. Det andet niveau er, hvordan virkeligheden så ser ud – altså om man reelt har mulighed for at udøve den ledelse, man er blevet beføjet. Begge dele er ifølge Anne Jøker interessante at få kortlagt.

”Bare det at erkende, at det ikke er mig, der er noget i vejen med, men derimod en uklarhed om mandatet – det er godt at få spottet. Hvor er det, jeg må gå tilbage og afklare, hvad min ledelsesmagt er? Det kan for eksempel være, man har et budget, men ikke kan få korrekte oversigter

over sit forbrug. Eller det kan være, du kan hyre og fyre, men hvad hvis du ikke ved, hvor mange penge du har?”

Når gamle ledelsesformer og –strukturer hænger ved

En anden problemstilling, Anne Jøker har observeret hos mange forskningsledere, er at de ikke ”sanerer ud” i takt med de nye ledelsesværktøjer og krav, der løbende dukker op.

”Man kan jo ikke altting på en gang. Så der er nogle ting, der skal læres, men også nogle ting, der skal aflæres. Får man fyldt noget nyt på, så skal der tages noget væk. Men det er mit indtryk, at når der kommer et nyt koncept eller et nyt styringsredskab, så tager lederne det til sig, uden altid at lægge det gamle væk”, siger Jøker.

I øjeblikket arbejder Anne Jøker med en undersøgelse om ledelse i forskningsmiljøer. Gennem en større spørgeskemaundersøgelse forsøger hun at afdække de ledelsesmæssige udfordringer, der særligt gør sig gældende i forskningsmiljøer – både i forhold til strukturer og på det mere kulturelle og personlige plan.

Særligt om ledelse af forskningsmiljøer

Hun nævner som eksempel, hvordan formaliserede mødefora fra før ledelsesreformen nogle steder er fortsat i den nye struktur og stadig er med til at definere ledelses- og magtforhold på et institut.

Undersøgelsen har fokus på tre forskellige forskningssektorer: sygehusene, universiteterne og sektorforskningsinstitutionerne, og hvad angår de to sidstnævnte, har Anne Jøker allerede nogle ideer om forskelle, der er værd at undersøge.

”Vi har et indtryk af, at der er et forholdsmæssigt større ledelsesmæssigt engagement omkring organisering af forskningsindsatsen på sektorforskningsinstitutioner. Det er interessant at belyse, hvordan kulturene spiller sammen på de sektorforskningsinstitutioner, der er blevet indfusioneret”, siger Anne Jøker. Hun mener dog ikke, at universitetsforskere – som de til tider har ry for – er mere ledelsesresistente end andre.

Undersøgelsen om magt og kraft i forskningsmiljøer skal munde ud i en bog der udkommer til efteråret.

lah

"Det er ikke Massen af, hvad et Menneske ved eller har lært, der bestemmer hans Dannelse, men en indre Bearbejdelse og Tilegnelse til en ejendommelig Livsfylde og selvstændig Dom."

Således lød det om begrebet 'dannelse' for små 100 år siden i den tids svar på google.com – Salmonsens Konversations Leksikon.

Sætningen inspirerede **lektor Steen Nepper Larsen**, da DPU-magasinet Asterisk siden havde 'dannelse' som tema. Han skrev dengang om universitetets dannelse af sine studerende:

"Grundlæggende lader dannelse sig ikke operationalisere, måle eller planlægge. Den er principielt sat på fri fod, udleveret til den enkeltes selvdannende virksomhed, udfoldet i en stemt og frugtbar social sammenhæng, hvori der er højt til loftet. Nyttehensyn, taktiske kalkulationer og markedsorientering bør ikke være velkomne gæster eller hellige parametre for virket på universitetet."

Selvom Nepper Larsen holder fast i Salmonsens lyriske formuleringer, så er sidstnævnte tekst altså kun små ti år gammel. Men hører denne normative beskrivelse reelt set fortiden til?

Nyt præstationsregime

Spørger man **Klaus Nielsen**, professor ved Psykologisk Institut, AU, så forholder det sig nærmest lige modsat. Nyttehensynet, markedsorienteringen og de taktiske kalkulationer har for længst holdt deres indtog ved universiteterne på bekostning af dannelsesaspektet.

"Jeg ser det på flere måder. De studerende er generelt meget dygtige, men også meget eksamensrettede. Det handler om at bestå eksamen og få gode karakterer. Hvis man slår et kursus op, så er der meget fokus på eksamen: hvad skal det her ende med og hvad får jeg ud af det? Min hypotese er faktisk, at hvis jeg slår et kursus op, hvor der ikke er eksamen, så vil der komme meget få", siger han.

Klaus Nielsen holdt for nylig et oplæg under titlen '**Universitetsundervisning mellem popkultur og præstationsregime**'. Hans tese er, at den dannelsesdimension, der tidligere har ligget i universitetsstudiet, er ved at forsvinde – presset ud af et system, der bliver mere og mere resultatorienteret, det han kalder 'præstationsregimet'.

Hvor er de studerendes faginteresse?

"Da jeg var studerende, var folk meget engagerede i de videnskabelige problemstillinger. For eksempel diskussionen af psykoanalyse kontra marxistisk teori. Det engagement er ikke særlig

(Foto: Jakob Nielsen)

Forskningen skal ikke forsøge at g

udpræget længere. Det er ikke for at romantisere de 'gode gamle dage', men der lå et dannelsesprojekt i de faglige standpunkter, man tog. En forestilling om, at det skulle bruges til noget", fortæller han.

I dag har han svært ved at genfinde den samme faglige interesse hos sine egne studerende: "Jeg var ude for et eksempel, der slog mig meget. Jeg holdt en række forelæsninger sammen med nogle ph.d.-studerende, og mens de forelæste, satte jeg mig selv op bagved. Her kunne jeg se, at hver gang, der blev stillet spørgsmål, der lagde op til en faglig diskussion, så klikkede tilhørerne over på Facebook eller noget lignende, men lige så snart, talen igen faldt

på nogle eksamensrelevante stof, så vendte folk tilbage til deres noter".

Systempres til overfladelæring

Men det er ikke de studerende, der skal klandres for deres funktionelle tilgang til studierne, for de reagerer blot på deres politiske og strukturelle omgivelser, mener pædagogik-professoren. Universiteterne er under pres for at præstere i form af STÅ-produktion, og det smitter af på mikro-niveau, hvor de studerende føler sig under pres for at præstere i forhold til eksamener med høje karakterer.

Men uddannelsernes tilrettelæggelse lægger også op til større eksamensfokus – alene fordi

Education i forfald

for at inddrage de unge i det faglige univers, siger professor Klaus Nielsen

øre sig til pop – som her i Forsker Grand Prix 2010 – for at genvinde rollen som dannelseideal, mener Klaus Nielsen, professor ved Psykologisk Institut, AU.

der er mange eksamener. Det skaber det, han kalder overfladelæring, frem for dybdelæring: "Strukturelt kommer man til at fremme overfladelæring – om man vil det eller ej – når man deler uddannelser op i små fag med mange eksamener. I eksamenerne fokuserer man på det konkrete område, og formår ikke at trække andre fagligheder over", siger han.

Og når uddannelsen ikke lægger op til den faglige fordybelse, så mindskes også den personlige dannelse, som studerende får gennem studier og fag. I stedet sker dannelsen i stadig højere grad gennem populærkulturen. Det er her, man finder de referencer, man definerer sig ud fra som person. Til sammenligning er

universitetet noget, man skal, men ikke noget, man er.

Pop-kultur passer ikke til videnskab

"Det er tydeligt, at pop-kulturen virker stærkt identificerende på de unge. Det er en anden hastighed og en anden måde at tænke på med mindre fordybelse", siger Klaus Nielsen.

At de unge – lige som de fleste andre aldersgrupper – vil have pop, er ikke nogen sensation. Reaktionen i universitetsverdenen har derfor været flere og flere forsøg på at popularisere videnskaben, blandt andet for at tiltrække unge til studierne. Den voksende formidlingsindsats kan ses som et udtryk for dette, men mest

markant ser man det ved arrangementer som den X-faktor-inspirerede 'Stjerner med hjerner', der blev afholdt på Videnskabens dag med Kronprinsesse Mary som tilskuere, eller initiativet 'history slam' på SDU, hvor historiestuderende eksamineres i deres evner til at formidle til offentligheden i et slags standup-show.

Men Klaus Nielsen tror ikke, det gavner at universiteterne på denne måde lægger sig på maven og efterligne pop-kulturen.

"Jeg mener, at videnskaben kræver en fordybelses-tradition. Den synes jeg ikke passer til pop-kulturens mange brud. Det er ligesom to forskellige medier, der ikke går godt i spænd", siger han.

Til gengæld har han et andet bud på, hvordan universitetet og forskningsverdenen kan byde ind på en del af unge menneskers dannelsesproces og således hæve sig over det rent funktionelle stadie.

Engagement: Inddragelse i forskningspraksisser

Og det er simpelthen ved at inddrage de studerende – så mange som muligt – i den egentlige forskning, og på den måde nå skridtet længere ind på den indre lystavle.

"Når jeg har forskningsprojekter og der er studerende, der gerne vil deltage og forstå, hvad det kan bruges til, så er de utroligt engagerede. Det er nogle helt andre studerende, der kommer ud af det. Muligheden, som jeg skitserer, er derfor at involvere de studerende mere i de praksisser, vi har. Vi producerer jo faktisk noget viden, og det kan vi lade de studerende være med til – projekter, der har en betydning ud over eksamen, hvor da kan følge processen og få lov til at se, hvordan forskeren tænker. Det vil give arbejdet nogle helt andre dimensioner", siger Klaus Nielsen.

Han nævner som eksempel, at Aarhus Universitet har en universitetsklinik, hvor studerende på den sidste del af psykologistudiet får lov at behandle patienter med samtaleterapi under faglig supervision fra uddannede psykologer.

"Det er ikke en grydeklar proces, og der er også argumenter imod. Der er ikke forskningsprojekter nok til at alle studerende vil kunne deltage. Det er heller ikke alle studerende, der ønsker at være forskere. Men det er en metode, som jeg tror, vil kunne skabe mere engagement, og at man således også vil bevæge sig i retning mod at genetablere universitetet som dannelsesinstitution", siger Klaus Nielsen.

lah

Nænsomt og med en vis ærefrygt pakker adjunkt Annette Lassen de 700 år gamle bøger ud af hver deres lille kasse. Hun placerer den ene på en særlig læse-pude og åbner den langsomt.

”Tænk alt det arbejde, der var i sådan en bog. Det er jo kalveskind, man har skrabet hårene af. Og så har man siddet og skrevet det hele med en pen. Det er jo et sindssygt stykke arbejde, og de har ikke haft kaffe, de har ikke haft chokolade!”

UNG FORSKER

Hun har haft dem mellem hænderne utallige gange før, men begejstringen for de gamle, rynkede håndskrifter kommer alligevel helt spontant. Der er næsten et stænk af Sean Connery, da han som detektiv-munken William af Baskerville i filmen *Rosens Navn* opdager benediktinerklostrets hemmelige bibliotek og al dets rigdom af skriftligt akkumulerede tanker og viden.

Den Arnamagnæanske Samling

Kloster-associationen er oplagt af flere grunde. De islandske håndskrifter, som Annette Lassen har hentet ud af deres gemme i en klimareguleret, brandsikker boks, menes faktisk at være skrevet af benediktiner-munke på omtrent den tid – første halvdel af 1300-tallet – Umberto Ecos roman finder sted.

Og hun kan sagtens fornemme en vis samhørighed med skrivermunkene, der på deres tid var noget af det nærmeste, man kom akademien i Norden.

”Dengang sad der folk – ligesom os i dag – med et ønske om at forstå fortiden. Og det gjorde de så med de metoder, de havde til rådighed. Der er da fascinerende” siger hun.

Annette Lassen er adjunkt ved Nordisk Forskningsinstitut, KU, og ph.d. i norrønsk filologi. Hun sidder til dagligt på Den Arnamagnæanske Samling, hvor hun både studerer og oversætter gamle middelalderhåndskrifter, men også er en af de ansvarshavende for den daglige håndtering og fremvisning til de studerende og forskere fra hele verden, der kommer for at studere de gamle – primært islandske, men også norske, danske og svenske – skrifter.

Når karrieren venter på en pensionsbølge

Oprindeligt læste hun dansk ved universitetet. På grund-uddannelsen skulle hun vælge mellem fagene nordiske sprog i middelalderen og massekommunikation. Tutorerne frarådede på det kraftigste, at man valgte det første, hvis man da ellers ønskede at være cand.mag. i arbejde, og det råd fulgte hun i første omgang. Men kun i første omgang, så fik hun ændret sit valg.

”Min mor har altid sagt, at man skal følge sit hjerte”, fortæller hun – et af den slags råd, der ofte fungerer bedst i teorien, men for Annette Lassen kom det altså også til at gå op i praksis. Men, erkender hun, på et så smalt forskningsområde er det ikke nok at være dygtig. Man skal også være heldig med timingen i forhold til de få stillinger, der er.

”Der er blevet uddannet rigtig mange dygtige forskere, der har måttet sidde længe og vente på en pensionsbølge. Jeg var så heldig at komme ud, da folk begyndte at gå på pension”, fortæller hun.

Hun fik en stilling på Islands Universitet, hvor hun arbejdede i næsten fem år frem til 2009. Inden havde hun skrevet ph.d. om middelalder-skrifternes fremstilling af Odin – ja, ham den enøjede med ravnene og den otte-benede hest.

Odin som plattenslager

Det interessante i Odin-historien er, at der dengang nærmest foregik en slags pseudo-videnskabelig værdikamp omkring Odins person. I dag kender vi ham jo alle som asernes konge – om ikke andet så gennem Valhalla-tegneserien. Men datidens missionslystne præster ville gerne mane

den myte i jorden, og derfor ser man flere steder Odin beskrevet som et menneske af kød og blod, og tilmed lidt af en plattenslager.

Annette Lassen åbner en af de bøger, hun har hentet fra boksen, og bladrer i de ældede kalveskinds-sider.

”Teksten i det her håndskrift mener man Snorri Sturluson er forfatter til. Og her i Ynglingernes Saga står det beskrevet, hvordan Odin kommer til Sverige som asiatisk emigrant, flygtende fra romernes ekspansion i Kaukasus. Her står også, hvordan svenskerne bliver narret til at tro, at han er en gud, fordi han taler på vers og kan en masse ting”, fortæller hun.

Altså så en slags kristen mod-propaganda spundet op omkring historicistiske belæg.

Håndskrifter

Selvom Snorri Sturluson måske nok er manden bag ordene, har han med garanti ikke ført pennen i den bog, som Annette Lassen sidder og bladrer i. Stort set alle håndskrifter i samlingen er afskrifter – afskrifter af afskrifter. Og sporingen af disse afskrifter og deres ophav er en klassisk del af forskningsarbejdet for en norrøn filolog.

og søger ...

de islandske sagaer – også ord, der normalt ikke nævnes i pæne selskaber

Så når kvinden Unn i Njals saga vil skilles fra sin mand Rud, hed det i oversættelsen fra midten af 1800-tallet, at det skyldtes ægteskabsproblemer. I den oprindelige tekst blev det imidlertid nidkært beskrevet, at Rud var blevet ramt af en forbandelse, der havde gjort Ruds lem så stort, at parret ikke kunne gennemføre et samleje, og at det var derfor, Unn ville skilles.

"I dag er princippet, at vi skal videregive sagaen, som den er overleveret. Så den slags passager kommer med i dag", forklarer Annette Lassen.

Småfag: Nørrøn filologi

Faget nørrøn filologi har hidtil været et af de småfag, som KU har fået særskilt støtte til i finansloven, men som altså også har været fredet gennem sin særstatus. I den nye småfagsordning er det imidlertid ikke med i puljen. Det medfører ikke en automatisk dødsdom, men i en tid, hvor økonomien er presset og konkurrencen er stigende, går tendensen på universiteterne mod

et snævrere fagligt spektrum. Og det skaber usikkerhed på den lange bane for et smalt fag som nørrøn filologi.

"Det er et lille fag, hvor vi ikke har mange studerende. Og fordi vi også er få til at tilbyde undervisning, så rekrutterer man færre studerende. I øjeblikket har vi fire ph.d.-studerende, men ingen af dem kommer fra KU. Alle er fra udlandet", fortæller Annette Lassen.

De studerende, hun underviser, kommer ofte med vidt forskellige tilgange og hensigter. En er for eksempel musikstuderende og studerer brugen af gamle gudefortællinger i heavy metal-musik.

Lassen tror dog ikke, faget er i fare for at forsvinde fra KU.

"Skal man retfærdiggøre at have den her håndskriftssamling, så er man nødt til at forske i den. Og i betragtning af hvor vigtigt et område det er for dansk kulturhistorie, så ville det også være fuldstændigt vanvittigt ikke at gøre det".

lah

Lassen viser et slags stamtræ – et såkaldt 'stemma' – over håndskrifter, der følger et specifikt skrifts vej fra original til afskrifter i mange led over flere hundrede år.

"Der står stort set det samme, men så begår skriverne også fejl. Man finder en særlig fejl, som man kan finde række ned i stemmaet, og så bruger man fejlen til at følge slægtskabet. Målet er at finde ud af, hvilken tekst der kommer tættest på det originale", fortæller hun.

Slægtsforskning for håndskrifter.

Blandt de mere udadendte opgaver er oversættelsen af de gamle skrifter. Lassen er redaktør på en større samlet dansk oversættelse af de gamle islændingesagaer. De fleste er godt nok blevet oversat før, men dobbelt-arbejdet er fuldt berettiget, mener hun.

"Det er en tommelfingerregel, at klassikere skal ny-oversættes hvert 50. år, fordi sproget simpelt hen bliver for bedaget. Og så er det også sådan, at de gamle oversættelser har fulgt sin samtidige principper. Det betød at man udelod passager, fordi man syntes de var for u-saga-agtige, for fantastiske, for kedelige eller for sjofle".

Bonusordninger

- på Islands Universitet, hvor man belønner formidling med cool cash. Og overarbejde udløser betaling

Publicér – det giver penge i kassen. Ikke i fakultets- eller institut-kassen, men lige ned i din private husholdning.

Det er da en motivationsfaktor, der er til at forstå. Og sådan hænger det faktisk sammen for forskere ved Islands Universitet, fortæller Annette Lassen der var ansat deroppe fra 2004 til 2009: "En gang om året indberetter man, hvad man har publiceret af forskning og hvilke foredrag, man har holdt. Og så er der kontant afregning i september".

Indtægten kan dog være meget svingende, da puljen, som bonusserne uddeles fra, kan variere i størrelse. Annette Lassen har oplevet at hendes udbetaling et år var nul kroner, mens hendes største bonus svarede til 50.000 danske kroner: "Det var jo en klækkelig sum. Jeg tror, det var 3-4 artikler samt en bog, der udløste pengene".

Bonusordning

Ordningen kommer efter et forlig med fagforeningen, hvor man valgte denne bonusmodel som alternativ til en 12,5 procent lønstigning.

Modellen fungerer stadig, men den er løbende under hård kritik.

"Det er jo helt absurd, og det betyder, at folk spekulerer vildt i det. For eksempel får mange deres artikler oversat, for det giver yderligere penge. Så der bliver et point-rytteri, som ikke er godt for fordybelsen", mener Annette Lassen.

På Island har man ligesom i Danmark haft en universitetsreform, dog tog man sig tid til at lære lidt af de danske erfaringer: "Man var grundlæggende ret enige om, at så ekstrem en driftsform ville man overhovedet ikke have. Så man har i højere grad bevaret demokratiet, end man har gjort her", fortæller Lassen.

Avancementsystemet er også noget anderledes. Det foregår sådan, at man på baggrund af sine meritter inden for forskning, undervisning og administration søger om at blive forfremmet – i første omgang til docent, siden til professor.

Og så en anden stor forskel fra KU, indskylder Annette Lassen: Man får betaling for sit overarbejde.

lah

Norge: Strid om arbejdstid

I Danmark tales der om det ubetalte merarbejde (ud over 37 timer), som Finansministeriet ikke vil anerkende, fordi universitetslærere selv kan disponere deres arbejde og arbejdstiden dermed ikke kan opgøres absolut. Også deltidslæreres gratisarbejde er et problem, fordi disse har utilstrækkelige forberedelsesnormer og ingen betalt forskningstid.

I Norge udspiller der sig netop nu en parallel strid om arbejdstid. Her handler det om betegnelsen "særlig uafhængig stilling", som ikke handler om akademisk frihed, men derimod et juridisk begreb i ansættelsesretten, som i praksis fratager arbejdsgiveren for betaling for pålagt arbejde. Personer i sådanne stillinger er defineret som ansatte uden direkte lederfunktioner, men som alligevel har overordnede og ansvarsfulde stillinger, og som selv prioriterer sit arbejde og hvordan det skal gøres. Til denne kategori hører altså forskere.

Ansatte i særlige stillinger er undtaget fra de fleste bestemmelser om arbejdstid i arbejdsmiljøloven, bl.a. reglerne om overtid. Det betyder groft sagt, at de ikke behøver at gøre rede for, hvornår de kommer og går. Til gengæld får de ikke en krone i overtidsbetaling.

Rigsrevisionen henviser til, at forskere i "særlig uafhængige stillinger" ikke kan tidsregistreres, fordi de har store frihedsgrader. Den norske fagforening Forskerforbundet mener derimod, at undervisningspligten betyder, at forskere ikke er at regne som "særligt uafhængige".

Sagen handler indirekte om tidsregistrering. Her har Rigsrevisionen påstået, at universiteter har forbrudt sig mod reglerne for udbetaling for overtid, fordi denne ikke har kunnet dokumenteres, samtidig med, at dokumentationen pegede på brud i arbejdsmiljøloven!

Forskerforbundet kører sagen principielt for at få de lange arbejdstider anerkendt hos arbejdsgiverne. Men det er et dilemma i en brydningstid: Mange betaler for de frie arbejdsrammer igennem lange ubetalte arbejdstider: "Det lyder godt at være 'særlig uafhængig', men man taber altså en række rettigheder på det", konstaterer den juridiske chef i Forskerforbundet.

Men forbundet oplever stigende pres på for at få indført arbejdstidsregistrering, fordi mange medlemmer ønsker sig en mere kontrolleret og normal arbejdsdag, der kan kombineres med et almindeligt familieliv. (Norsk Forskerforum 5/2011)

'Byrokrater og forskere'

Også i Norge er der ophedet debat om unive

"Det er underfinansieringen af universiteterne, som skaber potentielle konflikter. Når man har stort underskud, får vi kniven på struben. Ledelsen har tre muligheder: At få os til at producere mere undervisning eller forskning. At nedprioritere fagområder. Eller at lave ansættelsesstop på udvalgte områder. Alt dette sker her ved vores universitet", siger norsk-professor Kjell Lars Berge fra Oslo Universitet.

Men bag underfinansieringen stikker en anden grundmodsatning frem. Fronterne mellem forskere/undervisere på den ene side og de administrativt ansatte er kommet i fokus. Mens den danske debat tog udgangspunkt i økonomiske oversigter, der sort på hvidt fortæller, at omkostninger til bureaukratiet er vokset, så har den norske debat taget afsæt i, hvordan (magt-)forholdet mellem grupperne har ændret sig.

Konflikten blev eksponeret af det norske ugeblad MORGENbladet i en lang række artikler i foråret under temaet "Den administrative magt". Det følgende er citeret herfra.

Økonomi tilspidser konflikt

Mens de administrativt ansatte undviger at svare ja til, om der er konflikter, så er det forskernes oplevelse, at forvaltningen er vokset og ikke mindst, at den ufaglige forvaltnings magt er vokset.

"Der er ingen grund til dæmonisering af de administrativt ansatte; det er sjældent, at gruppen har onde hensigter", siger professor Kristen Norhaug fra Høgskolen i Oslo, der understreger, at han har mange gode kolleger blandt "bureaukraterne". Men forholdet mellem grupperne er tilspidset: "Det er min oplevelse, at de er ved at ske en segregering. Et af tegnene er, at en del af de administrativt ansatte flyttes fysisk, sådan at de sidder længere fra os forskere. Nogen af dem bliver del af en større administrativ enhed. Og jeg oplever, at vi samarbejder bedre med dem, som fortsat sidder tæt på os".

Det har også i Norge været fusioner (fx mellem HiO og HiAk): "Og det har givet konflikter, fordi vi oplever, at dagsordenen for fusioner sættes af bureaukraterne. Udredningsgrupper har således været domineret af administrationen, mens den faglige-videnskabelige indflydelse har været lille", siger Nordhaug.

Magtforskydning

Nordhaug og andre forskere argumenterer med, at de administrativt ansatte opererer med en særlig form for økonomisk og teknokratisk rationalitet, som ikke tager hensyn til universitetets særlige rolle som vidensinstitutioner:

"Nogle af universitetets administratorer opfatter sig først og fremmest som ledere, dvs. at de lige så godt kan lede andre typer institutioner. Det betyder, at økonomisk rationalitet kommer til at gennemstrømme alle led i forvaltningen. Efter 'kvalitetsreformen' i det offentlige system mener de, at universitetet bare skal forvaltes som enhver anden del af forvaltningen. I denne logik er planlægning, styring og kontrol primære funktioner. Det er en erkendelse af, at der ikke er nok til alle og der må prioriteres", siger sociologen Jan Mehlum. "Vi spiser alle af samme fad. Når administrationen svulmer op, vejer deres behov tungere i kampen om ressourcer end universitetets kerneopgaver som er at forske og undervise".

Men samtidig tilspidser altså modsætningen: "Og i det øjeblik universitetet får økonomiske problemer, ligger magten over fagudviklingen ikke længere hos professorer og andre videnskabeligt ansatte, men hos institutledelsen. Den er systemets vogtere på vegne af staten. Denne magtforskydning kan skabe mange konflikter", siger Mehlum.

Forskere: 'Vi mister dispositionsretten over vores fag'

"Vil du studere magtens logik, så se på, hvem der styrer budgetterne. Denne magtforskydning,

spiser af samme fad . . .

universitetets voksende udgifter til administration

som ofte sker på bekostning af fagmiljøernes kompetence, er uheldig. Både fordi det er en trussel mod det akademiske livs demokratiske processer, og fordi det kan tage opmærksomhed fra kerneproduktionen”, konstaterer Mehlum.

”Magten er placeret for langt fra, hvor kundskaben er. Mange oplever at de har mistet dispositionsretten over egen fagpolitik, og at der mangler fora’er, hvor man kan tage ansvar for faget og fagets fremtid. Det har medført frustration eller passivitet blandt de menige. Vip-ansatte mister engagement og færre vil stille op til at varetage poster”, siger filosofiprofessor Camilla Serch-Hanssen fra Oslo Universitet.

Topbureaukrat: Revision og tilsyn skal jo laves . . .

Universitetsdirektør Bjørneboe fra Oslo Uni forklarer: ”Rammebetingelserne er drastisk ændret det seneste tiår. Vi er gået fra at være detailstyret af departementet til at blive ram-mestyret. Det vil sige, at vi selv har ansvaret for udviklingen af egen institution og udfører en række forvaltningsopgaver, som tidligere lå i Kundskabsdepartementet”.

Han peger på, at ”byrokraterne” driver tilsyn og økonomisk styring, informerer, vejleder, evaluerer og rapporterer, planlægger, kontrol-lerer og tæller publikationer og studentersucces

osv. Enhver administrativt ansat kan isoleret set retfærdiggøre sine opgaver som rimelige og fornuftige.

Administratorene indrømmer, at aktiviteten måske ikke direkte kan relateres til universiteternes kernefunktioner. Men sådan er det bare: ”Revision og tilsyn er vokset formidabelt i samfundet generelt og især i den offentlige sektor. Stadig flere statslige organer, skal følge med i, hvad vi gør”, siger uni-direktøren. Hun henviser til departementet, Rigsrevisionen, evalueringsmyndighed, datatilsyn m.m.

Hvorfor prioriteres forvaltning

De menige oplever, at bureaukraternes magt er vokset. Universiteternes administratorer er gået fra at være servicemedarbejdere til at være en selvstændig profession. I dag er der færre studerende pr. adm. ansat end i 1990’erne. Antallet af bureaukrater på de store norske universiteter blev groft sagt fordoblet fra 1999 til 2009 (til 3260).

Og de menige kobler denne vækst sammen med voksende statslige krav. Man føler sig overadministreret:

”Vi oplever en Kafkask statslig kontrol og måling af forskning og undervisning, og som videnskabeligt ansatte ser vi få positive resultater af det”, konstaterer en markant universitetsprofil, professor Kjell Lars Berge fra Oslo Uni.

”Vi konstaterer, at forvaltningen gør et nødvendigt job, fordi opgaverne er der, men spørgsmålet som må stilles er, hvorfor disse opgaver har fået prioritet”, spørger den menige forsker, sociolog Mehlum. Han har det grundsynspunkt, at overvågningsfunktioner stjæler værdifulde ressourcer, som burde være gået til uni’s kernefunktioner.

Men det er svært at forklare, hvorfor de nye ”byrokratier” vokser frem, siger Åse Gornitzka fra den statslige udredningsinstitution NIFU: ”Der foreligger jo ingen politiske beslutninger eller vedtagelser i BUI-bestyrelserne om, at man ønsker flere administrativt ansatte! Det er den samme udvikling, som sker i andre sektorer i samfundet, fx i kultursektoren. Væksten er delvis udtryk for ’bivirkninger’ af en række politiske vedtagelser, hvor man kræver økonomisk kontrol og bedre planlægning, internationalisering, kommunikation og formidlingsaktivitet”, siger hun – uden dog at komme nærmere ind på hvem der er subjektet ”man” ...

Kilder: MORGENBLADET 21. 1 - 28.1. - 11.2.

Norge: Virusforskere frikendt for forskningsfup

Efter at have haft karrieren på stand-by i to år er to forskere fra Bergens universitet, Vike og Nylund, endelig frikendt for forskningsfup. Sagen har på to år været igennem tre prøvninger, men nu kan forskerne igen publicere. Det norske uredelighedsudvalg er enstemmigt enige om, at forskerne ikke har optrådt uredeligt i en artikel om

Sagen var anlagt af et nosk fiskefirma Aqua Gen, der anklagede forskerne for fusk i deres hovedkonklusion om at ”infeksiøs lakseanemi”, ILA-virus har spredt sig vertikalt via fiskeæg fra norske lakseproducenter til chilensk opdrætslaks. Firmaet er eksportør af lakserogn til Chile og blev udpeget som kilde til ILA-virusen.

Firmaet er uenig i frikendelsen: ”Vi påpegede en række fejl i præsentationen af materialet og valg af metoder i artiklen. Da det totalt blev ignoreret klagede vi til Granskingsudvalget”, siger de og henviser til at internationalt sagkyndige skulle have konstateret grov forfalskning, manipulation og selektiv brug af data for at støtte en bestemt tese.

Granskingsudvalgets sagkyndige er for så vidt enige i nogle af firmaets anklager, uden dog at kunne konstatere forskningsfup. Hertil kræves der forfalskning eller plagiering, som oven i købet skal være begået forsætligt eller groft uagtksomt, ifølge Granskingsudvalgets kriterier.

Der er blandt internationale forskere stor uenighed om ILA-virusen. Veterinærfaglige miljøer omkring havbrug i Norge, Skotland og Canada afviser den vertikale smitte, men de to norske forskere mener at påvise, at der ikke findes andre forklaringer. Men nordmændene er på det seneste blevet støttet af to andre forskergrupper.

De peger på, at fupanklagen illustrerer, hvordan tunge erhvervsinteresser prøver at forhindre kritisk videnskabelig publicering: ”Forskingsverdenen er i kontroversielle sager rå og meget mere brutal end jeg troede før”, udtaler Nylund bagefter. ”Vi har været udsat for et enormt pres, hvor vores troværdighed som forskere har været på spil i to år. Det har været et helvede, og mit råd til andre forskere er, at de aldrig skal give efter for erhvervsinteresser”.

Hans råd til andre forskere, der bliver fuskanklaget, er i starten at stole på sig selv, være ærlig og stærk samt optræde redeligt og sagligt gennem hele processen. Man bør også rådføre sig med en juridisk ekspert for at forstå den juridiske side af forskning. (Norsk Forskerforum 2011)

Ranking af ranking'er...

Indflydelsesrige rankinger som Shanghai, Webometric og Thompson-THE kan nu se frem til selv at blive målt og rangeret. Det gøres af The IREG Observatory on Academic Ranking and Excellence, der har udviklet kvalitetskontrolmekanismer for rankinglisterne. En prøverangering af 2-3 er på vej.

England: Nedskæringer truer den akademiske frihed

Den britiske regerings finanslovsforslag fra oktober 2010 skar 40 pct. på universiteternes undervisningsbevillinger. Nu må den finansieres på en anden måde (fx via studieafgift, som har fået hævet loftet) eller beskæres.

Og forskningsbevillinger fastfryses de næste fire år, hvilket betyder en realnedgang på 10 pct.

"Markedskræfterne vil påvirke sektoren enormt aggressivt og truende for kerneværdierne på universiteterne. De historiske værdier bliver sendt i makuleringsmaskinen, spist af markedskræfterne, for det påvirker uddannelseskvaliteten, akademisk frihed, studenter og ansatte. Universiteterne bliver leverantører til kunder, i stedet for frie leverandører af viden", vurderer chefrådgiver Paul Bennett fra den engelske universitetslærerforening UCU.

Bennett skrev opsummeringsrapporten for den seneste konference for den internationale paraplyorganisation Education International, som handlede om at forsvare den akademiske frihed i krisetider.

Italien: Uni-reform med lærerovervågning

Berlusconi-regeringen risikerede at falde på sin omstridte universitetsreform, men fik den til sidst igennem i december, trods omfattende studenter- og lærerprotester. Studenterne skal nu til at give lærerne karakterer. De statslige bevillinger til det enkelte universitet vil bero på "lærernes effektivitet". Stillinger skal besættes fra en central statslig liste over personer, der er erklæret kompetente. Og lærerne skal nu bevise deres seriøse forskningsprodukter for at få lønforhøjelser. Efter max 6 år som løstansat skal man tilbydes fast stilling. Rektorer må ikke sidde i mere end 6 år.

Lærerne har ikke protesteret voldsomt imod disse stramninger, for de kan modvirke en traditionel nepotisme i ansættelsessager. Et betydeligt alvorligere problem er, at regeringen smuglede drastiske nedskæringer i personalet ind, som betyder at nogle universiteter trues af lukning. I første omgang klares det af naturlig afgang og ansættelsesstop, men fra 2012 vil nogle få alvorlige økonomiske konsekvenser. Universiteterne må spare på de løbende udgifter, fordi fyringer af lærere vil ramme undervisningen.

(Svensk Universitetslæreren 1/2011).

Englands studieafg

Pengenød får engelske uni

Studieafgifter er gift i uni-systemet. Det viser historien om den engelske indførelse af afgifter på først £3000 med efterfølgende hævnning af maks til £9000 (75.000 kr.) årligt fra 2012.

Næste studieår (2012-13) skulle angiveligt være "overgangsåret". Regeringen udsendte sidste år vejledende retningslinjer for, hvornår universiteter kunne kræve mere end £6000 pr. år, for det skulle underforstået kræve ekstraordinære begrundelser. Universitetsministeren kaldte studieafgifter højere end £6000 på kunst- og humaniora-studier for "usunde".

Men sådanne opfordringer var helt skudt forbi, idet regeringen ikke havde indført et reelt loft. Så mens den konservativ-liberale regering havde estimeret, at studieafgiften ville lande på et gennemsnit på £7500 (med de laveste på £5000 og prestigeuni'er på maximum), så gik der lynhurtigt inflation i priserne, for afgifterne er blevet noget højere i praksis.

Gennemsnittet for tuition fees er blevet £8500 pr. student (ifølge THE 21.april). Bag tallene ligger historien om, at prestige-uni'er (Russell Group) med relativt få studerende straks har krævet maksimum. Men også store top-uni'er og mellemklasse-uni'er med mange studerende har krævet høje studieafgifter. Groft sagt er det kun sekunda-universiteter, som har opkrævet mindre og få er gået ud med den lave afgift på £5000.

Kynisk logik: Privatisering overtager offentlig forpligtelse

Først og fremmest fortæller den engelske historie generelt, at når der først er lukket op for studieafgifter, så er princippet om gratisuddannelser undermineret, og så venter der kun yderligere liberaliseringer. Har politikerne først åbnet for en eller anden form for studiebetaling, så kommer der uvægerligt nye afgifter til.

Og så er det ellers en kynisk historie om universiteter i pengekrisen. Pæne forskningspolitiske fortolkninger vil helst udlægge den drastiske stigning af dette som at "ambitioner om excellence" har triumferet over, hvad studerende kan betale. De mere kyniske vil sige, at når universiteterne er i pengekrisen - bl.a. fordi den liberal-konservative regering har varslet drastiske bevillingsfald - så henter de alle de penge ind, som de har lov til. Groft sagt: Når uni'er kan hente penge andre steder, falder regeringens forpligtelse overfor uddannelserne. Uddannelse er ikke længere en offentlig forpligtelse.

Kritikere: Der er intet marked

Nogle konstaterer, at regeringens løft på studieafgifter var en kynisk manøvre, når

politikerne foretog, at studieafgifter er et åbent konkurrencemarked, hvor prisen sætter sig efter udbud / efterspørgsel. Videnskabsministeren var således ude og kalde institutioner for "tossede", hvis de lagde ud med maksimum-afgifter:

"Men hvorfor skulle et universitet ikke indkradse så meget som muligt? Vi oplevede under

Afgifter: En glidebane

er til at kræve høje afgifter

de tidligere afgifter på maks £3000, hvordan uni'er lynhurtigt krævede maks-beløbet. Og når der ikke er noget tegn på, at markedsmekanismer i sektoren og efterspørgslen udkonkurrerer antallet af pladser i den nærmeste fremtid, så kommer der ingen markedsdisciplin. Problemet er, at politikerne ikke vil give universiteterne ret

til selv at rekruttere så mange studerende, som søger, for det vil gøre det umuligt for politikerne at lægge loft på udgifterne", konstaterer Bahram Bekhradnia fra et analyseinstitut. "Vi står i noget af en rodebutik. Regeringen forlader sig på markedsdisciplin til at stoppe studieafgifterne udenfor rimelighed, men man mangler redskaberne til at skabe dette marked, og indtil nu er der ingen udsigt til nogle brugbare mekanismer til at moderere studieafgifterne" (THE 3.marts).

Og noget af finansieringsproblemet er tilmed skjult, fordi studerende nu kan låne op til £9000, men disse lån indgår ikke i de offentlige regnskaber, konstaterer han lakonisk.

Fagforeningen: Humbug-agtigt

Den engelske uni-lærerforening UCU har kaldt hele manøvren for humbug-agtig, kynisk og naiv: Man foregav et udokumenteret estimat på £6000 som gennemsnit, men der var intet loft på eller nogle kriterier for at kræve maksimum. Og de £6000 dækker endog ikke de drastiske bevillingsfald, som regeringen har annonceret de næste år. De nedskæringer koster nemlig £6863 i 2012, har fagforeningen regnet ud. Også fald i udgifter fra oversøiske studerende, som har spædet godt til i de engelske universiteters kasse, betyder øget økonomisk pres.

Og trods kompenserende stipendier til studerende fra lav- og mellemindkomst-familier så har studieafgifter social slagside, for disse studerende skræmmes væk fra at søge ind af frygt for at de bare opbygger gæld på mange tusinder. Gratisuddannelser er ikke længere en del af velfærdssamfundet. Og ordene er hårde fra fagforeningen: "Det er et helt uigenomtænkt system, hvor universiteterne og studerende vil være forsøgskaniner. Millionærerne i regeringen mener ikke at betaling er nogen særlig faktor, men det udstiller kun deres uvidenhed om livet i den virkelige verden. Almindelige mennesker synes ikke det er tiltrækkende at påtage sig stor gæld. Det nye system er skamløst humbug-agtigt", siger formanden for de engelske universitetslærere Sally Hunt (UCU-news 8.marts).

Også 681 Oxford-Cambridge-akademikere har skrevet til universitetsministeren, at regeringen lukker øjnene for det nye afgifts-regime (Independent 2.marts).

USA: Professorforening i krise

En af verdens største forfægttere af akademisk frihed, AAUP (American Ass. Of University Professors) er landet i økonomiske problemer og intern ledelseskriser. Krisen stammer fra modstridende krav. AAUP blev for næsten 100 år siden etableret som en standsforening, mere end en fagforening, men har i voksende grad prøvet at udfylde begge roller i en tid, hvor såvel akademisk frihed som fagforeningsorganisering er under pres. I Florida, Wisconsin, Ohio og Michigan vil guvernører fratage offentligt ansatte retten til kollektiv forhandling af løn og arbejdsvilkår.

AAUP har været kendt for at køre højprofilerede kampanjer, som man gør i USA, fx om forskningsfrihed eller retten til tenura (fastansættelser). Men AAUP er i en identitetskriser, som har ført til strid i topledelsen, samtidig med at flere universitetsansatte har valgt at melde sig ind i de to parallelle og brede lærerorganisationer, fx NEA, der nu har 150.000 medlemmer mod AAUPs 45.000.

"AAUP står i et brændpunkt. Man står i dilemmaet mellem at være en fagforening og en dannende standsforening og dialogen. AAUP har altid været lidt hævet over disse smålige hverdags-trakasserier, som simple lærerfagforeninger måtte tage sig af. Men nutidens ansatte vil have deres vilkår ned på skrift. De fleste universitetsansatte vil have, at deres interesseorganisation skal først og fremmest sikre deres løn og arbejdsvilkår, men også en kodificering af deres medindflydelse, deres akademiske frihed og retten til faglig udvikling. Og jeg synes ikke, at der er noget uafhøfligt i disse krav ...", udtaler en anonym veteran i AAUP (THE 5.maj).

Frankrig:

Uni-læreres pensionsalder hæves

Mens danske universitetslærere nu ikke længere tvinges til at gå som 65-67-70 årige, men selv kan bestemme pensionstidspunktet, så er dilemmaet et lidt andet i Frankrig. Her er pensionsvilkårene nemlig sådan, at uni-lærere kan tvinges til at arbejde til de er 70 år, hvis de ikke vil risikere at blive fattige pensionister. I dag er den gennemsnitlige pensionsalder 62,5 år.

Det bliver konsekvensen af regeringens drastiske reform af pensionssystemet. Den generelle pensionsalder hæves fra 60 til 62 år (hvor den pt. er 65 i Danmark). Men for at få fuld pension er mange tvungne til at arbejde længere tid. Fransk-mændene må nemlig arbejde i 41,5 år for at få fuld pension (hvor Dansk Folkeparti på lignende måde har foreslået, at efterløn først skal kunne fås efter 40 erhvervsaktive år). Og det rammer især uni-lærere og akademikere med lang uddannelse, hvis erhvervskarriere typisk først starter i midten af 20 års alderen.

Pensionsforslaget har medført store protester (Svensk Universitetslærer).

JP

Marginaliseringen af uni-lærernes dømmekraft

Akademikere uden frihed til at foretage selvstændige faglige vurderinger er ikke sande akademikere.

Sociologen FRANK FUREDI forklarer, hvorfor universitetslærere er nødt til at imødegå stigende regeltyranni

For nogen tid siden sad jeg og lyttede til en præsentation, der handlede om et nyt og tilsyneladende meget sofistikeret værktøj mod plagiat. Ifølge præsentationsholderen var der nærmest ingen grænser for, hvad hendes program rummede af potentialer for at identificere tilfælde af plagiat og dermed sørge for, at den "akademiske integritet" forblev intakt.

ESSAY

Selv var jeg en anelse nedtrykt ved tanken om, at akademisk integritet fremover måtte sikres maskinelt. Og jeg følte mig ikke næneværdigt opmuntret, da vi hen mod slutningen af præsentationen fik at vide, at "akademikernes vurderingsevne" stadigvæk ville være nødvendig for at kunne fastslå, om der i det enkelte tilfælde vitterligt var tale om plagiat. For mig at se var tanken om, at akademisk dømmekraft pludselig var blevet et vedhæng til plagiatsøgningssoftware, endnu mere foruroligende end forestillingen om, at der skulle et computerprogram til for at sikre den videnskabelige redelighed.

Siden er jeg blevet opmærksom på en stigende tendens i retning mod at marginalisere den akademiske dømmekrafts rolle og nedskrive dens status. Betegnelsen "akademisk dømmekraft" anvendes i stigende grad defensivt til at imødegå klager over forskellige beslutninger. I officielle dokumenter bruges termen således om beslutninger, som hverken kan eller skal bestrides af de studerende.

Adskillige klageprocedurer gør brug af formuleringer såsom "Eksaminators akademiske dømmekraft kan ikke bestrides" eller lignende. Begrebets hyppige anvendelse i sammenhænge, hvor det gælder om at beskytte universitetslærere og deres institutioner mod klager, fordrer det indtryk, at der er tale om et administrativt greb.

Men akademikernes vurderingsevne udgør selve kernen i det akademiske arbejde, idet akademikeren ganske enkelt ikke kan undgå at tage den i anvendelse.

Alle der arbejder inden for de immaterielle erhverv er selvfølgelig nødt til at kunne tænke frit. Når man står over for komplekse og ubestemmelige problemstillinger, kommer man ikke langt, uden at kunne tage egen dømmekraft i brug. Mange af de problemstillinger, man møder inden for de immaterielle erhverv, er kontekst-baserede og gør derfor krav på andet og mere end standardtænkning.

I forskningen er evnen til at tænke selvstændigt og gøre brug af sin faglige intuition

særligt vigtigt, og her taler vi ikke om sjældne eller usædvanlige tilfælde. Hvad enten de kan lide det eller ej, tager forskere hele tiden deres professionelle vurderingsevne i brug og ligefrem forventer selv at blive vurderet af andre.

Det er ikke for ingenting, at ord som f.eks. bedømmelse, censur, evaluering m.fl. er blevet så integreret en del af den videnskabelige diskurs. Akademikere forventes til stadighed at foretage vurderinger af videnskabelige resultater, projektforslag, artikler indsendt til videnskabelige tidsskrifter, og de studerendes faglige præstationer. Sproget, som vi tager i brug for at beskrive materialet, som vi læser, og de mennesker, som vi omgås fagligt – ord som f.eks. stringent, original, sofistikeret, væsentligt, osv. – kommunikerer alt sammen værdidomme beroende på den akademiske vurderingsevne.

Formålet ved såkaldte universitetsreformer er nemlig at erstatte uformelle forhold, netværk og praksis, med regler og regulativer. Men formaliseringen af den akademiske praksis tilskynder en disrespect for indhold og kontekst...

Akademisk dømmekraft er ganske enkelt en nødvendighed i videnskabelige sammenhænge. Den meget anerkendte professor i humaniora og jura ved Florida International University, **Stanley Fish**, fremførte i et radiointerview i 2009, at den akademiske vurderingsevne er "anvendelsen af akademisk erfaring i bedømmelsen af videnskabeligt materiale inden for et givet fagområde". I det perspektiv er den akademiske vurderingsevne nøje forbundet med praktisk erfaring med at bedrive videnskab inden for et fagområde. Det understreges af den tidligere rektor ved St. Anne's College, Oxford, **Ruth Deech** (nu Baroness Deech), som i et foredrag i 2007 betegnede akademisk dømmekraft som "evnen til at foretage en vurdering, der kun kan foretages af en med akademisk erfaring og faglig indsigt".

Både Fish og Deech har ret, når de fremhæver erfaring inden for det videnskabelige arbejde. Men man kunne argumentere, at der skal mere til end blot faglig indsigt og erfaring. Evnen til at foretage en vurdering kræver det, som Aristoteles kalder *fronesis*. Det er den slags praktiske visdom, vi kan tilegne os ved hjælp af erfaring og det uformelle faglige samvær med vores kolleger og studerende.

Den gode lærer er ikke blot en fagekspert,

men en person, som er i stand til at forstå sine studerende og tolke deres bidrag i klasselokalet. Når læreren foretager en vurdering sker det således på baggrund af vedkommendes egen tolkning af de omstændigheder, der er gældende for et bestemt individ eller en bestemt gruppe af studerende. Det er noget, der beror på fagviden, men også på praktisk visdom.

Selv om den faglige viden adskiller sig fra *fronesis*, er de gensidigt forstærkende. Tilegnelse af faglig viden medvirker til at retningsbestemme akademikernes intellektuelle gerning og bidrager dermed til *fronesis*. Da T. S. Eliot i sit skuespil *The Rock* (1934) spurgte "Hvor er den visdom, vi har mistet i viden," gjorde han samtidig opmærksom på den politiske spænding, der eksisterer mellem disse to forståelsesmodi.

Heldigvis siger erfaringen, at vurderingsevnen og intellektuel udvikling kan være to sider af samme sag. Med udgangspunkt i Kants *Kritik af dømmekraften*, skriver **Hannah Arendt** i *The Life of the Mind* (Sindets liv) (1978) om en "udvidet tænkemåde, der som dømmekraft forstår at overstige egne individuelle begrænsninger".

Aristoteles mente, at der findes en række menneskelige aktiviteter, hvis mål ganske enkelt ikke ville kunne opfyldes ved blot at følge forskrifter. Som eksempel fremførte han, at hvor pottemageren udmærket kunne frembringe sine potter udelukkende ved hjælp af sin tekniske kunnen (*techne*), var lægen nødt til at tage sin praktiske visdom (*fronesis*) i anvendelse. For Aristoteles var *fronesis* den væsentligste af alle intellektuelle dyder, fordi man ved at udvikle evnen til at foretage moralske vurderinger dermed bragte andre dyder i anvendelse.

I det perspektiv bidrager praktisk visdom positivt, når akademikere skal vurdere datarelevans og en informations betydning. Og hvad der nok er væsentligst, er det i kraft af praktisk visdom, at akademikeren i det hele taget udvikler evnen til at foretage vurderinger, som i moralsk henseende er rigtige i en given sammenhæng.

Som i alle former for vurderinger og bedømmelser, tilegnes den akademiske ved hjælp af erfaring, og som det er tilfældet med alt muligt andet, bliver vi dygtigere, jo mere vi øver os i forskellige sammenhænge. Desværre er det sådan i vore dage, at samfundet kun i meget begrænset omfang opfordrer os til at gøre brug af denne evne.

Faktisk er det det stik modsatte, der opfattes som den positive dyd. At udsige værdidomme forbindes ofte med snæversyn

og fordomsfuldhed. I skolen lærer børnene, at de ikke må dømme andre, og ofte stiller man fordomsfrihed op mod værdidommen som hinandens modsætninger.

Selv om det betragtes som en oplyst og liberal tilgang til verden, at man ikke foretager værdidomme, er det langt fra tilfældet. Det er klart, at ureflekterede vurderinger, der beror på stereotype forestillinger, blot er manifestationer af fordomme og konformisme. Men påskønnelsen af, at man helt undlader vurderingen, har ingen iboende etiske kvaliteter af positiv art.

Uviljen til at foretage bedømmelser bunder muligvis i en mangel på interesse eller sågar moralsk fejhed. For tiden ses det ofte som et resultat af en ulyst til at konfrontere vanskelige og pinlige spørgsmål. At undlade at forholde sig kritisk til andres tro og holdninger lukker af for muligheden for at forhandle sig frem til offentlig konsensus.

Desuden, som Arendt argumenterede for i sin essay *Truth and Politics* (1967), handler vurderingen ikke om, at man afviser det, en anden tror på eller mener: "Vurderingens styrke ligger i muligheden for at opnå enighed med andre."

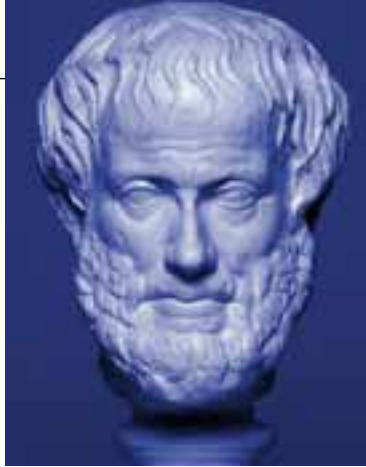
I videnskabelig kontekst er den et udgangspunkt for dialog.

Her i det 21. århundrede er de vestlige samfund så skrækslagne ved tanken om at udsige værdidomme, at man har udviklet et helt vokabularium af eufemismer for at sikre, at man ikke behøver at være klar, utvetydig og ligefrem i sine udtalelser. Tendensen ses især i vores skoler og på de videregående uddannelser, hvor et vokabularium af Orwellske dimensioner er blevet udarbejdet for at lærere og undervisere kan slippe for at udtale sig præcist og uden omsvøb.

Nye undervisere får at vide, at "god praksis" kræver, at de skal være "støttende" og "positive" og forsigtige i deres kritik over for de studerende. Selv om universitetslærere endnu ikke forventes at uddele smileys, opfordres de til ikke at være negative og til at sørge for at kritik pakkes godt ind.

det universiteterne naturligtvis også påvirkes af de brede tendenser i kulturen, er det ikke overraskende, at den akademiske vurdering ikke nyder den autoritet, den har krav på. På universiteterne har man taget samfundets mistro over for værdidommen til sig og blåstemplet den. Selv om man kun sjældent udfordrer den akademiske vurdering eksplicit, er der mange magtfulde institutionelle kræfter på spil, der ønsker at begrænse den.

Hvorfor? Fordi akademisk vurdering går direkte imod universitetslivets stigende formalisering. Formålet ved såkaldte universitetsreformer er nemlig at erstatte uformelle forhold, netværk og praksis, med regler og regulativer. Men formaliseringen af den akademiske praksis tilskynder en disrespect for indhold og kontekst.

Faktisk retfærdiggøres denne procedureudtænkning under henvisning til, at man ønsker at sikre, at kontekstbestemte vurderinger begrænses mest muligt. Når man beder akademikere om hele tiden at dokumentere og følge procedure, beder man dem samtidig om at handle efter en skabelon frem for på grundlag af en akkumuleret praktisk visdom.

Den institutionaliserede standardisering, en insisteren på, at alting kan og skal beregnes, og kvantificeringskravet i forhold til præstationer betyder alt sammen, at der er lille efterspørgsel efter vurderingsevnen. Når udførlige procedurer forefindes for, hvordan læringsresultater skal opnås, reduceres alting til et spørgsmål om skemaafkrydsning ved endt undervisning frem for refleksion og vurdering.

Procedures sejr over akademisk dømmekraft kan illustreres ved hjælp af en umærkelig, men ikke desto mindre væsentlig ændring i terminologi. Efterhånden evaluerer akademikere frem for at vurdere. Selv om "evaluering" og "vurdering" umiddelbart betragtet kan ses som synonyme, er der i institutionel sammenhæng ikke tale om erstatningsord, men noget der nærmest betyder det modsatte (antonymer).

At foretage en akademisk vurdering indebærer, at man anvender intuitiv viden eller praktisk visdom ved behandling af forhold, som ikke altid lader sig generalisere eller formalisere. Det er en kontekstbestemt og ofte unik overvejelse. I modsætning hertil forekommer evaluering i forhold til en mængde i forvejen eksisterende standarder. Retningslinjer udstukket med henblik på akademikerens evaluering af studenterpræstationer i henhold til specifikke kriterier er muligvis til hjælp, men ofte er de kun til, for at man ikke behøver at foretage en vurdering.

Det allestedsnærværende evalueringsskema er muligvis et udmærket redskab til at forbedre akademikeres afkrydsningsfærdigheder, men det forhindrer dem i at udvikle deres evne til at vurdere. Det, der er styrende for, hvordan svarene bliver, er formen og ikke den implicite forståelse, der kommer af erfaringen. Evalueringen gøres formel og eksplicit, men virkelig signifikante, intuitive fornemmelser om en person eller en situation kan ikke kommunikeres ved hjælp af skabelonens begrænsede retorik.

Selv om universiteternes regulativer insisterer på, at den akademiske dømmekraft ikke kan

bestrides i eksamenssammenhæng, er den akademiske vurdering langt fra immun over for udefrakommende pres, heller ikke inden for eksamensområdet. Nærlæsning af sådanne regulativer viser, at selv om en akademisk vurdering ikke kan bestrides, kan den studerende alligevel klage, hvis han eller hun kan pege på "procedurefejl i eksaminationsprocessen". Erfaringen viser, at klager, der retter sig mod procedure nemt muterer i retning af, at selve udfaldet af vurderingen bestrides.

Eksamensudvalg er meget bevidste om denne fare og er somme tider nødt til at tilsidesætte vurderingen for at undgå dyre tvistemål angående procedure. I mange tilfælde kan det være tilstrækkeligt blot at antyde, at en klage er på vej, for at en karakter bliver ændret.

Det er værd at bemærke, at akademikere og deres institutioner i stigende grad gøres juridisk ansvarlige for deres vurderinger. Dermed kan den akademiske dømmekraft bestrides og prøves ved domstole i kraft af, at der rejses tvivl om, hvorvidt procedure er blevet overholdt, og om en afgørelse har været afhængig af uvedkommende faktorer.

Når udførlige procedurer forefindes for, hvordan læringsresultater skal opnås, reduceres alting til et spørgsmål om skemaafkrydsning ved endt undervisning frem for refleksion og vurdering

I en verden, hvor proces betyder alt, er evnen til at foretage en akademisk vurdering blevet kompromitteret. I årtier har skolelærere underlagt et nationalt pensum klaget over, at de har mistet friheden til at foretage en professionel vurdering. Det er på tide, at universitetslærerne indser, at de står over for en trussel, der i høj grad minder om fratagelsen af skolelærernes ret til at anvende deres professionelle vurderingsevne.

Man behøver ikke at true med fyring for at få akademikere til at afstå fra at gøre brug af deres faglige vurderingsevner. Det nuværende klima med udpræget paragrafyfteri er i sig selv nok til at forhindre akademikere i at handle på grundlag af overvejelse og vurdering.

Ønsket om at forsvare og opretholde den helt unikke position, som den akademiske dømmekraft traditionelt har indtaget, motiveres ikke af en trang til at beskytte et privilegium. At foretage en akademisk vurdering er et kreativt udtryk for fagviden, som kan være en forløber for samtale og dialog. Vurderingens positive potentiale afhænger af, hvor meget den baserer sig på erfaring, refleksion og upartiskhed. Som det er tilfældet med så meget her i livet, gælder devisen: *Use it or lose it.*

Kilde: THE, 17/03/2011 i Martin Aitkens oversættelse

Også uni-lærere læser krimier

Receptionsanalyser fortæller, at vi læser krimier for at slappe af og samtidig blive underholdt, typisk i ferier. Men der er stor forskel på, hvordan vi læser dem.

"Vi krimi-forskere skal ikke være smagsdommere. Men det forhindrer os jo ikke i at stille kriterier op for, hvad der former en god krimi: Plot, miljøbeskrivelse, personskildring, sprog, spænding osv. Krimier må på den måde vurderes på, om de er vellykkede indenfor genren. God litteratur underholder, oplyser og vækker til eftertanke på samme tid. Og krimi-genren er jo eksploderet, så der udkommer utrolig meget. En stor del er døgnfluer og vil ikke stå for en prøvning i eftertiden. Skønmæssigt er det kun hver tiende, som holder i mine øjne".

FORSKERforum har i anledning af den kommende sommer – hvor vi traditionelt konsumerer flest krimier – spurgt **AaU-professor Gunhild Agger** om krimiens popularitet og om højpendede og kulturelle uni-lærere også læser den slags triviallitteratur?

"Og ja, også akademikere og universitetslærere læser krimier. Det er ikke længere odiøst eller underlødigt at læse krimier, for vi skal alle slappe af og genren er blevet almindeligt anerkendt for ikke bare at være trivial-litteratur, men et område hvor der også findes kvalitetslitteratur. Og på arbejdspladsen afslører spørgsmål fra andre universitetslærere udbredelsen. De vil helt uopfordret gerne diskutere kvalitet i krimigenren".

Mange undergenerer

"Krimigenren er blevet meget populær, lidt på bekostning af den traditionelle roman. Der ligger krimier overalt, fx i supermarkeder og der udgives en masse. Og i fjernsynet er der krimi-serier. Receptionsanalyser fortæller, at vi forbruger det for at slappe af og samtidig blive underholdt. Krimier må også gerne levere stof til eftertanke. Læsningen indgår i en klar brugssammenhæng, typisk ferielæsning eller godnat-læsning", fortæller AaU-professoren, der netop nu er ved at samle op på sit forskningsprojekt om **"Krimi og kriminaljournalistik i Skandinavien"**.

"Man behøver ikke at opstille en modsætning mellem den moderne krimi og romanen. Man kan også sige, at romanen er en forløber (fx Dostojevskijs "Forbrydelse og straf" fra 1800-tallet eller såmænd også Svend Åge Madsen fra nutiden). Der er et fætter-kusine forhold. Mens romanen ofte diskuterer det personlige og eksistentielle, så er der jo også begavede krimier, som gør det samme ved at kombinere personlige og sociale problematikker og dermed diskuterer aktuelle samfundsvilkår (Et godt eksempel er Håkan Nesser: "De ensomme")".

De svenske krimier var de første og er dem, som er længst fremme fx når det måles på

transformationen fra bog til tv-serie eller film. Her ligger svenskerne fortsat i spidsen med en nærmest industriel produktion. Men indholdsmæssigt har skandinaviske krimier et grundlæggende fællestræk i det sociale engagement (i Danmark Elisabeth Egholm, Gretelise Holm, Sara Blædel, Kaaberbøl og Friis).

En markant trend i valget af krimi ved sommertid er, at man kan vælge en krimi i forbindelse med det land, man rejser til, fx Agatha Christie om togrejser ("Mordet i Orientekspresen"), engelske adelsmiljøer eller Caribien. Der findes Montalbán i Spanien og Maigret i Frankrig. På dansk er der Dan Turells "Mord på Malta". Her vælger man det underholdende med det fagligt miljøbeskrivende fra lokaliteten. Ex er måltiderne hos Montalbán så detaljerede som i en madbog.

Forskningstema: Den historiske krimi

Spektret af undergenerer i krimierne er stort. Den oprindelige krimihovedperson, den (amerikanske) privatdetektiv, findes fortsat, men ellers findes der politikrimien med et hold oplarere eller den journalistiske loner, der går fra at være researcher til at være detektiv, der findes femikrimien med den kvindelige hovedperson og afsættet i et kvindeligt univers.

Den måske mest populære for tiden er krimithrilleren (fx Millenium-trilogien), hvor forfatteren kombinerer den traditionelle krimi og spændingselement i et dramatisk (ofte voldeligt) forløb. Og som den populære Jussi Adler Olsen siger, behøver denne undergenre ikke bare udspille sig som den traditionelle krimi med en forbrydelse og en opklaring; den kan også kombineres med thrilleren, hvor det handler om at forhindre en forbrydelse.

Gunhild Agger har særlige interesse i den historiske krimi, hvor plottet foregår i en mere eller mindre velbeskrevet historisk periode og ofte krydret med et intellektuelt eller filosofisk islæt. Den trend blev startet af Umberto Ecos "Rosens navn" fra middelalderen. Men også 2. verdenskrig og den kolde krig er gode scener (som fx hos Philip Kerr).

"Den slags krimier er jo en bekvem og underholdende måde at læse historie på, og en form, der er eksploderet kvantitativt i England og USA. Men de kan ofte irritere faghistorikere. Ikke fordi handlingsforløbet er kontrafaktuelt i forhold til virkeligheden, men fordi den skønlitterære form giver lidt for mange friheder, fx til at beskrive historiske perioder, der ikke er velbelyste hos faghistorikerne. Men forfatteren kan også have sat sig godt ind i samtidshistorien,

men alligevel komme med en 'kulørt' miljøbeskrivelse, som afviger fra de historiske fakta. Og det generer selvfølgelig faghistorikeren".

Stieg Larsson-bølgen

Den skandinaviske krimi er populær i den vestlige verden. Det tog afsæt i den svenske Stieg Larsson, der først slog an i hjemlandet, dernæst i resten af Skandinavien og så i Tyskland og Holland, for derefter at springe til USA. Og i dag holdes der såmænd krimikonferencer om fænomenet.

Stieg Larssons Millenium-trilogi slog så voldsomt igennem, fordi den benyttede nogle velkendte litterære tricks: "Det er krimi-thrillere med såvel et urealistisk plot, action, vold og også højspændt følelses-melodrama, der kan være inspireret af Dumas. Og persongalleriet er dynamiske modstillinger med godt versus ondt, hvor det onde er rendyrket og journalisten repræsenterer det gode og rationelle. Og heltinden, der er computernørd og socialt handikappet - har såmænd noget Pippi-Langstrømpe rebelsk over sig, forklarer Agger.

"Det er godt skruet sammen, men der er ikke meget plads til nuancer eller karakterudvikling. Hvis man tager spænding som parameter, så tæller den højt. Hvis man derimod tager det sproglige (stereotypi) som parameter for kvalitet, tæller den altså lavt. Men der er forskel

'Ikke dømmet normativt

Forskelse på krimier, fortæller krimiforsker

i trilogien, for æstetikken var bedst i den første ("Mænd som hader kvinder"), vurderer Agger.

Bekendthed er noget af det, som giver læseren tryghed. Derfor er det ofte begrænset, hvor meget karaktererne udvikler sig, både i en enkelt bog og i en serie. Men der findes også kvalitetskrimier, hvor personerne udvikler sig (fx hos Håkan Nesser).

Det særlige ved den skandinaviske krimi

Den moderne krimi er populær, fordi den bruges som ramme til også at diskutere samfundsfænomener. Der er faktisk forsket i og skrevet bøger om dette:

"Det er sjovt at se, hvordan udenlandske literaturer vurderer den skandinaviske krimis popularitet. De siger, at det tiltrækkende er, at her diskuteres det sociale engagement, bekymringen for velfærdssamfundet og det moderne bureaukratiske liv. Og så er de selvfølgelig interesserede i det nordiske miljø med socialdemokratisme, lighed, kønsroller osv., som kan afvige noget fra deres hjemlige miljø. De kan altså tage populærkulturen som barometer på de skandinaviske landes tilstand".

Gunhild Agger har et nøgternt forhold til femi-krimierne: "En krimi bliver ikke nødvendigvis god, fordi den er skrevet af en kvinde, og der er stor forskel: Jeg synes fx Gretelise Holm er morsom og selvironisk i sine vinklinger, men jeg har kolleger, som ikke kan fordrage hende. Den svenske Liza Marklund er i mine øjne uspiselig: Hun er trivial i sin skildringer, hendes karakterer er forudsigelige (Annika Bengtson som journalist / efterforsker). Sproget er klichéfyldt, for stereotyperne står på rad og række. Også beskrivelsen af det personlige er forudsigelig. Der er en tryghed i denne forudsigelighed, men god litteratur overrasker".

Mens den traditionelle detektiv var kynisk og ikke havde det store følelsesliv, virker det så ikke påklaret i den moderne krimi, når heltens (problematisk) privatliv skal beskrives parallelt - uden at det har egentlig relevans for plottet?

"Der er igen stor forskel på kvaliteten her", svarer krimiforskeren. "Liza Marklunds beskrivelse af kvinder og mænd (chefer) på arbejdspladsen og af hendes personlige og private frustrationer er forudsigelige. Men den svenske Nesser forstår at flette plot og det private ind i hinanden: Barbarotti kommer hjem og overvejer om forbrydelsen faktisk har paralleller i hans eget liv. Her fungerer det godt, som en god kommentar til plottet".

Professor Gunhild Agger, medieforsker, uddannet litteraturhistoriker, mag.art. i litteratur. Fik i 2007 en bevilling på 2,9 mio. fra forskningsrådet for Kultur og Kommunikation til sammen med seks andre forskere at analysere krimiens og kriminaljournalistikens udvikling i Skandinavien gennem de sidste 20 år. Er aktuelt ved at afrapportere.

VOXPOP

Hvor tænker du bedst?

"Hjemme i privaten på mit kontor, for der bliver jeg ikke forstyrret. Der er plads til eftertanke og sammenhængende tid, hvor jeg er mest kreativ. Men jeg tænker da også kreativt i dialog med andre; det giver gode ideer at udveksle.

Hvilke fagbøger har betydet mest for dig?

"Det er et svært spørgsmål, for faktisk rigtig mange, hvis det handler om grundlagskarakter for mit fag. Georg Lucas der skrev om sammenhængen mellem roman og samfund, fx "Den historiske roman", som har relation til mit forskningstema om den historiske krimi. Northrop Frye er generalist og encyklopædisk litteraturhistoriker, fx med "Anatomy of Criticism" (1968) og "The Great Code", som handler om Bibelen som litteratur. Eller. Og så er der selvfølgelig Bakhktin. Og Ricoeur.

Hvad kræver det at blive god på dit fagområde?

"Man skal være fagligt velorienteret og i god kontakt med kolleger. Og så skal man kunne indgå i dialog; skal kunne spille ud og modtage respons. Selv om der er stor konkurrence blandt medieforskere, og det gælder om at positionere sig, så er der også stor kollegialitet og respekt.

Kravene er blevet skærpede. Bedømmelsesprocesser er blevet strengere, det var nemmere at publicere tidligere; nu indgår peer-reviewing som krav, skærpet af indførelse af bibliometriske kriterier. Der er højere krav til international orientering og publicering på engelsk. Det er naturligvis nødvendigt at være i dialog med det internationale forskersamfund for at være god på sit fagområde. Det er dog også en kilde til et ekstra pres, at man overvejende forventes at publicere på engelsk, men at vi samtidig også – helt rimeligt i mine øjne – skal formidle til en større offentlighed, og det skal foregå på dansk.

Er der nogle tabuer på dit fag-felt eller -miljø?

"Altså, vi praler ikke med dårlige evalueringer eller afviste artikler! Men ellers oplever jeg ikke, at der er noget, jeg ikke tør sige, men jeg er jo også gammel i gårde! Jeg behøver ikke at tænke strategisk, men der kan da være yngre kolleger, som agerer mere efter, hvad de tror er godt for deres karriere og på deres CV.

Som den aktuelle debat om populærunderholdning kontra 'public service' – TV2 kontra DR – så analyserer receptionsforskningen, hvad folk ser, og hvad der appellerer. Men det er klart, at ikke alt er lige godt, alt efter hvilke kvalitetskriterier, der opereres med. Men som du kan høre, så er jeg som forsker ikke meget for at gå ind i en 'normativ' kvalitetsdebat.

Har du en hobby?

"Jeg slapper af i min have, svømmer, går til gymnastik og til kor. Rejser og går i teatret. Og så er der læsning og film, men her er grænsen jo flydende mellem arbejde og fritidsinteresse

Netop: For alle vi andre med surt pligtarbejde lyder det at studere krimier som en loppetjans, hvor man får penge for det, som vi andre læser i fritiden. Hvordan er det at gøre en fritidsbeskæftigelse til sit levebrød?

"At forske i det er altså både godt og skidt, hvis man normalt bruger krimilæsning eller tv-krimier til at slappe af til. Hvis man er engageret, så har det ikke den afkløblende funktion, når man professionelt hele tiden dissekterer, hvad man læser eller ser: Er det noget jeg kan bruge og til hvad? Hvis man opfører sig strategisk og analytisk, så slapper man jo ikke af.

Jeg har ikke behov for at retfærdiggøre krimien som forskningstema. Jeg synes det er mærkværdigt, at den ikke er blevet behandlet grundigere i dansk forskning tidligere - det er den i fx Storbritannien og USA. For det er da interessant, hvad det er samfundsmæssigt, der gør krimien så populær: Hvad er det som mediekulturen formidler og fortæller om vores samfund og vores historie, og hvad er det for en brugssammenhæng, den indgår i? Aktuelt er det også interessant, at yngre mennesker i højere og højere grad får mediekulturen og krimien ind i form af film og ikke gennem læsning. Hvilken betydning har det for kulturen?

Hvad ligger på dit natbord?

"Mest fagbøger af privat interesse, og det er ikke krimier. Men de handler meget om 2. verdenskrig og tiden derefter, og dermed tangerer de vel min forskning i den historiske krimi: Sofi Oksanens "Stalins køer" – en finsk bog om de nationale traumer mellem Estland og Finland, fordi jeg lige har været i de baltiske lande. Og så handler bogen i øvrigt også om unge kvinders oplevelse af deres kroppe. Så ligger der også det nyudkomne leksikon om "Den kolde krig og Danmark". Samt Victor Klemperers "Det tredjeres sprog – en filologs notesbog". Og endelig ligger der en enkelt krimi-thriller, Kazinskis "Den sidste gode mand".

AU's sektorforskning: Stadigvæk fejl

Der er stadigvæk fejl i FORSKERforums indsigt i DMUs fremtid. FORSKERforum 243 satte fokus på den nye struktur på AU – herunder opdelingen af DMU i artiklen "AU-struktur: Bombe under DMU". FORSKERforum 244 bragte et læserbrev, hvor Morten Frederiksen fra DMU påpegede to større faktuelle fejl i FORSKERforums behandling, herunder dels at udlægningen af den fremtidige geografiske placering af det opdelte DMU var fejlagtig, dels at det ikke var korrekt, at DMU blev opdelt i to enheder, en "forskende" del, der blev lagt sammen med gamle AUs Biologiske Institut i det nye Bioscience samt en "myndighedsbetjenende" del i et nyt Institut for Miljøvidenskab.

Morten Frederiksen påpeger, at de dele af DMU der lægges ind i Bioscience, akkurat som de dele der samles i det nye Miljøvidenskab både skal forske, undervise og rådgive. Her kan det tilføjes at begge enheder faktisk også skal deltage i overvågningen af natur og miljø. I et svar fastholder journalist Jørgen Ølgaard desuagtet at "Det ene – som fusioneres med AU-biologi – vil

i praksis komme til at arbejde betydeligt mere med grundforskning" og "Det andet – som stammer fra DMU og 'myndighedsbetjeningen' – vil hovedsageligt komme til at arbejde med anvendt miljøvidenskab".

Ølgaards svar afspejler desværre en fortsat mangel på indsigt i DMUs hidtidige og fremtidige arbejdsfordeling i den nye struktur. DMUs medarbejdere har siden 1989 altid gennemført anvendt forskning, herunder nyttiggjort vores overvågningsdata og taget grundforskningselementer i brug, når det var nødvendigt for at svare på de rådgivningsbehov, som DMU skulle varetage overfor (især) miljø- og energiministerierne. Internt i DMU har der altid været en ressortopdeling - og den er der altså ingen tegn i sol og måne på skulle blive ændret. Det skyldes ganske simpelt at de fleste forskere, der overføres til Bioscience, er biologer – mens mange i Institut for Miljøvidenskab fx er kemikere, civilingeniører og økonomer.

Det nye Bioscience med bl.a. DMUs marinbiologer, ferskvandsøkologer, pattedyr- og

fugleforskere vil således fortsat skulle varetage rådgivning i forhold til internationale konventioner, EU-direktiver og national lovgivning indenfor emner som vandmiljø (fx næringsudvaskning, iltsvind, bundplanter, bunddyr og marin mikrobiologi), biodiversitet, rødlistearts- og jagtlovgivning, tøndermarsk- og vadehavsforvaltning – og det nye Institut for Miljøvidenskab vil fortsat varetage rådgivning indenfor emner som miljøkemi, luftforurening og miljøøkonomi. Jeg tvivler på det vil være muligt for Ølgaard at påvise, at sidstnævnte på trods af fx klimaforandringerne og Kyoto-aftalen "fylder meget mere i rådgivningskassen" end det første med dets ophæng i fx vandramme-, habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne samt suite af internationale biodiversitetskonventioner, som Danmark har underskrevet. Med andre ord "old vintage on new bottles".

Seniorforsker Preben Clausen, DMU.

Billig annoncering i FORSKERforum

1/4 side: 3.000,-

1/2 side: 5.000,-

1/1 side: 7.000,-

Kontakt: joe@dm.dk

Dilemma: 'Jeg er klimaforsker, men må flyve til konferencer

Jeg er ph.d.-stipendiat og arbejder på en afhandling om klimapolitik. Jeg har været engageret i miljøspørgsmål over flere år (det var sikkert ikke tilfældigt at jeg havnede inden for dette forskningsfelt). Jeg er overbevist om, at der må store ændringer til, også i den enkeltes livsstil for at klimaudslippene skal reduceres. Nu møder jeg to dilemmaer:

For det første: hvordan håndteres et krav om deltagelse på konferencer, som kræver flyrejser. Bør jeg vise moralsk ryggrad og sige, at dette ikke er foreneligt med en klimavenlig livsstil? Bør jeg alternativt deltage i nogle af dem, og dermed alligevel vise fagfæller, at jeg har tænkt problemet igennem.

Og det bringer mig over til det andet dilemma: Bør jeg konfrontere mine kolleger med det paradoks, jeg føler det er at arbejde med klimaspørgsmål, men samtidig ikke lade det påvirke min egen hverdag? (Dette udfordrer potentielt deres liv totalt set, og ikke bare rejsefrekvenser til konferencer).

Det udfordrer både pligtetikeren, dydsetikeren og konsekvens-etikeren i mig.

Klimaforsker, 29 år, Trondheim

ETIKEREN

Den etiske brevkasse i den norske ugeavis MORGENBLADET ('norsk INFORMATION') har en spalte, hvor en livserfaren mand med bred indsigt i moral-filosofiske spørgsmål svarer på spørgsmål om dilemmaer i hverdagen, indsendt af læserne

SVAR:

Der er ingen tvivl om, at miljøspørgsmål og klimaproblematik kræver både en individuel og kollektiv indsats, men det er måske noget farligt at reducere det hele til et spørgsmål om individualmoral. Sagen er jo, at det den enkelte mener er rigtigt, må udformes i juridiske regler, forpligtende love eller politiske vedtagelser for at få den ønskede effekt. Mere end på noget andet område er miljøsager og klimaproblematikken et spørgsmål om tilslutning og bredest mulig enighed. Et enmandsshow for at redde verden vil altid have et tragikomisk skær.

Netop fordi enighed og samdrægtighed er afgørende i miljøsager, er konferencer så vigtige. Derfor synes jeg, at det virker disproportionalt og antiproduktivt at lade et flysæde stå tomt, og dermed lade en ivrig stemme på en konference forstumme, fordi man ikke har samvittighed til at flyve derhen. Jeg tvivler på, om du har fagfæller, som ikke er klar over, at den moderne flytrafik i princippet er skadeligt i klimaperspektiv, så din missionerings-gevinst ved en individuel protest vil være minimal.

En anden sag er at miljøspørgsmål og klimaproblematik nødvendigvis vil påvirke hverdagen i den grad, de ændrer anerkendte normer og stiller

nye krav til så banale rutiner som affaldssortering og energiforbrug. Så langt jeg skønner noget af dynamikken på feltet, vil sådanne ændringer først vise sig i økonomien ved at meget af det, som til nu har kostet en billig penge, bør blive langt dyrere end før. Derfor er det paradoksalt at flyrejser så langt tværtimod er blevet billigere år for år.

Markedet som marked kan man altså ikke få nogen hjælp fra. Det er ligeglad med de miljøskadelige fjerneffekter. Først gennem forbrugernes klare overbevisninger – som kan medføre betydelige merudgifter for dem – vil markedet tage hensyn til miljøskadelige fjerneffekter. Min pointe er altså blot, at kun det individuelle engagement til at løse problemet eventuelt vil vise sig gennem forbrugernes informerede beslutninger.

Det er ikke altid at sådanne beslutninger tager vejen igennem fornuften. Nogen gange kan det være sådan, at det, man ved, fører til, at man vurderer noget anderledes. Jeg synes nu, at det er grimt at købe en stor bunke med papiraviser hver dag. At læse aviser på skærmen føles (uden at hjernen er involveret) som en dydsetisk indsats. Varer indpakket i ekstra emballage eller overforbrug af plastposer skaber også en ækel fornemmelse. Jeg tror at æstetiske fornemmelser måske kan trække i samme retning som etikken i sådanne sager.

Pligtbevidsthed, dydslære og konsekvensetiske overvejelser er bare i sjældne tilfælde på kollisionskurs. Det, som kan begrundes på den ene måde, kan som regel også begrundes på den anden måde. Ofte er det selvbioografien, som afgør, hvordan den enkelte vil fremstille sagen. Andre gange kan pædagogikken være afgørende. Hvad er det, som folk vil se sig selv i og have lyst til at forsvare? Hvilke begrundelsestyper vil folk forstå?

I vore dage er det som regel enklere at begrunde normative beslutninger med økonomiske hensyn end med etiske overvejelser. Men du har helt ret i, at miljøspørgsmål er eksistentielle og sprænger sådanne grænser. Der må findes andre, mere personlige og bedre grunde til at redde kloden end at det betaler sig. Derfor er klimapolitikken også en arena for etiske overvejelser.

Kilde: MORGENBLADET 11.marts 2011

Sjosken på uni

Martin Rae er netop headhunted som landets yngste professor på sit felt og det er lidt af en triumf at sige op på sit gamle job. Men h
Rektoren opfatter sit uni som en undervisningsfabrik. Institutlederen vil derimod profitere på Martins forskningsmeritter

Det havde regnet temmelig meget på Charles Rae, og prognosen var heller ikke god. Som han sad og gloede ud ad vinduet på sit kontor i byen og fik øje på sit sjaskvåde spejlbillede, der syntes at befinde sig midt ude i januars sædvanlige uvejr, følte han sig pludselig overvældet over hele metaforen. Fanget ude i regnvejr. Det var hans lod. En lektor, der sad fast på et ubetydeligt universitet, hans meritter fuldstændig oversete. Ordene lød igen som et ekko:

UDDRAG AF UNI-ROMAN

"Avancement?! Ha, ha! Hør nu her, unge mand, da jeg var nået omtrent dertil i min karriere, hvor du befinder dig nu ... Ha, ha ...!"

Jasper Totte var femogfyrre år, da han blev udnævnt til docent, men så havde han også måttet vente ti år igen, før han fik sit professorat. Som toogtredive-årig var Charles på det rene med, at disse kronologiske milepæl formentlig skulle være udstikkende også for hans egen kurs.

"Da jeg var nået omtrent dertil i min karriere, hvor du befinder dig nu ... Ha, ha!" Charles spekulerede på, om Jasper nogensinde havde været "omtrent (dér) hvor du befinder dig nu". Han så ud mod den grå horisont. Den var ensartet og kedelig, ligesom bly. Tiden var inde til en forandring. Eller en krise, midtlivs- eller andet. Skyerne skulle væk.

I samme nu gjorde telefonen krav på hans opmærksomhed: "Dr. Rae? Vi har brug for dine kvalifikationer."

"Det siger du ikke," tænkte Charles.

Han var i færd med at blive headhunted. Her var forandringen. Nu fik han, toogtredive år gammel, et professorat. Det betød, at han var nødt til at flytte langt pokker i vold til Evergreen med alt, hvad det ellers måtte indebære, men det var han blind for. Titlen i sig selv var som et kærtegn. Uhæmmet ambition udgør en farlig tro, og som det er tilfældet med alle slags lidenskaber, er den fuldstændig blottet for forudseenhed eller bare en bevidsthed om mulige følger. Han var også klar over, at der netop var tale om uhæmmet ambition: det Hellige Gral.

Professor. Det var næsten for meget af det gode, det synes han også selv. Han måtte prøve at retfærdiggøre det over for sine kolleger.

Det var et bedre liv, flere penge – en del flere penge. Titlen alene (professor!) var en sand laurbærkrans. Det ville virkelig gøre dem sure. Og det gjorde det også. Det kunne han aflæse i ansigterne. Lavere boligudgifter, kort til

arbejdet, mere tid sammen med konen.

"Nemlig. Livskvalitet. Det er det, det drejer sig om." Han mærkede varmen indeni. "Nu har du skudt papegøjen," tænkte han.

Og da han var færdig med at sole sig i tanken om egen succes og syntes, han var blevet fortrolig med den, løftede han beslutsomt telefonrøret.

"Jasper? Jeg siger op. Jeg har fået tilbudt et professorat på Evergreen Epstein Universitet."

Tavshed. En mand, der var pisses af. (...)

Det bankede på egetræsdoeren. "Professor Stirling George, rektor." Håndtryk. "Er du ved at komme på plads? Engen er vel et godt sted at bo?" Stirling George strålede som en hel virksomhed.

Charles havde fået lejlighed i Engen – midlertidigt – mens han sonderede terrænet. Han kunne godt lide den. Ren beton, men absolut ikke uden potentiale. Eller man kunne bare lade det stå, som det var, et minimalistisk udtryk, en slags *Bauhaus*. Men det var nu mest beliggenheden, der var det gode ved det. Lige ned til en marina og med glas i begge sider var virkningen som en rumliggørelse af vandets afspejling af flod og bugt, sejl og blok, havn og by. Morgenlyset strålede som en velkomst, spillede på de vuggende både, som i blæsevejret trak som små hunde i snor, der var utålmodige efter at komme videre.

I weekenderne, og på ugens øvrige dage, hvor Charles dog sad på sit dunkle kontor på EEU, omdannedes lejligheden om eftermiddagen til et drivhus, hvor man kunne flytte stolen i vinduerne alt efter lyset, som en kat, der havde fundet varmen og sørgede for at holde solen i ryggen. Nætterne var aldrig mørke, eftersom lyset fra de andre boliger og fra sejlbådernes master, reflekteredes tilbage i vandet. Det var et fredfyldt sted, et sted hvor man kunne være sig selv, langt hjemmefra.

"Godt! Jeg holder meget af Evergreen og af folket her. De er stolte. Og det er jo dem, vi er her for at tjene." Salgstalen hev Charles tilbage fra drømmeriet om sit nye havnemiljø.

"Vi har ingen studerende her, vi har kunder!" Stirling George slog næven i bordet, og egetræet knagede tilfredst. "Vi er meget loyale over for vores rødder som Evergreen Tekniske Skole af 1823. Jeg interesserer mig ikke for forskning, det er ikke vores funktion. Vores opgave er at undervise. Kundebetjening, plejer jeg at kalde det! Den, der tiltræder en stilling her med ideer

om en forskningskarriere, er bedre tjent med at se sig om efter et andet sted. Deroppe, for eksempel!"

Charles' blik fulgte Stirlings håndbevægelse, der med en affejende gestus udpegede retningen mod det gamle Evergreens Universitet.

Hamish nikkede svagt og så indtrængende på Charles som for at tigge ham om at holde mund.

"Kom aldrig med dårligt nyt til rektor, han bryder sig ikke om det ...! Og for Guds skyld vær *enig* med ham!" havde han formanet på forhånd.

Charles hørte med forbløffelse på rektors ord. Men Stirling George var en snu mand, og han kunne godt fornemme, hvordan hårene rejste sig i nakken på hans nye professor.

"Misforstå mig nu ikke," sagde han undvigende. "Jeg kan forsikre dig, at hvis du gør noget *godt*, så skal jeg være den første til at blæse i trompeten. Vi har *brug* for publicity! Men du må aldrig glemme din virkelige opgave her!"

Egetræsbordet knagede atter sin tilfredshed. Charles mærkede benene vakle, da han gik. Han havde begået en frygtelig fejl.

"Arj, så slemt er det ikke," sagde Hamish og prøvede at berolige ham. "Han vil højst sandsynligt vende det blinde øje til dit forskningsarbejde, så kan vi i mellemtiden nøjes med at lade som om, vi trak dig herop for at undervise – undskyld, betjene vores kunder – så har han ryggen fri!"

"Men du sagde jo, at det her var en forskerstilling?"

"Det er det også. Du skal ikke tage det for tungt, Charles. Det er bare sådan, at vi er nødt til at gå lidt stille med dørene foreløbigt. Der er en masse uro på instituttet lige for tiden, og jeg agter ikke at bringe mere benzin til bålet. Hvis der er nogen, der spørger, skal du bare sige, hvad det er, du skal *undervise* i – altså, *hvordan du skal betjene vores kunder*. Hvis de får nys om, at du har *forskningskvalifikationer*, vil de fryse dig ud, for så passer du ikke ind her, kan du se det?"

Men Charles kunne ikke se det ... Det her var det første skridt på en lang march ud i intetheden.

"Men jeg er en anerkendt forsker. Jeg har jo publiceret over hundrede artikler om min forskning, det har I vidst, da I ansatte mig. Er det ikke netop derfor jeg er her? Sagde du ikke, at I gerne ville styrke jeres forskning i fysik?"

"Jo ... det er alt sammen rigtigt nok. Men hvorfor tror du, vi holdt rektor langt væk fra ansættelsesinterviewet med dig?"

(...)

Da institutleder Hamish Humble havde kastet sit første blik på Charles Raes ansøgning, var han målløs. Som den gudfrygtige mand han var, følte Hamish, at den Almægtige havde hørt samtlige hans bøn, og at frelsen nu kom i skikkelse af én mand. Gud havde sendt en messias for at befrugte den ufrugtbare jord, der hed Anvendt Fysik ved EEU, som med evalueringstal 1 var universitetets paria. Som Hamish senere ville røbe over for Charles, ville han, Hamish, have været mere en villig til at genindkalde bedømmelsesudvalget på et senere tidspunkt, i fald at det havde passet Charles dårligt med samtale den 18. Faktisk ville han have gjort hvad som helst for at imødekomme ham, så meget hævet over de andre kandidaters niveau som Charles havde været.

Midt i denne jubelstund havde Hamish dog midlertidigt glemt, at Institut for Anvendt Fysik og Astrologi i virkelighed var bankerot, og at han, Hamish, havde brugt det sidste halve år på at slide på sit soveværelsesgulv, mens han søvnløst gik frem og tilbage af bekymring om natten og forsøgte at fremmane en løsning på det nært forestående økonomiske kollaps. Den største knude bestod i faldende studentertal på fysik i det hele taget, og den manglende søgning virkede umiddelbart uoprettelig. Han havde sat sin lid til, at instituttet muligvis kunne sikre sig en nogenlunde forskningsevaluering, men da det viste sig, at det var havnet nede på niveau 1, det næstlaveste efter 0, havde han opfattet det som nådestødet. I hvad der udelukkende måtte betragtes som en efterfølgende hævnaktion, havde dekanen for Det teknologiske Fakultet, Norman Rayle, slået dem sammen med det endnu ikke helt udviklede fagområde astrologi i håb om, at begge skibene snart ville gå ned sammen under navnet Institut for Anvendt Fysik og Astrologi.

(...)

Hamish forsøgte at koste dem, der havde været ansat længst, i retning af at producere noget forskning, men det var håbløst. Først gik han til Donald Smallpiece, Paddy Bowens and Neville Farmer, som var de ældste, men hans opfordringer blev afvist med besynderligt indigneret stolthed.

"Jeg lod mig ansætte for at *undervise*. Der er intet i min *kontrakt*, der siger noget om, at jeg skal forsker!"

Op sådan var det. Det var muligt, at der på

skiltet ude ved vejen nu stod "Universitet", men ansættelseskontrakterne fortalte en anden, ældre historie.

Hos Tarquin Tupper mødtes han af yderligere protester såsom: "Jeg forsker da sandelig også! Det er bare erhvervsforskning og meget hemmeligt, du ved. Hvordan skulle jeg så kunne publicere noget? Nej! De kommer ikke til at give mig bevillinger *her*, det foregår alt sammen hos *dem*!"

Der var intet, Hamish kunne stille op, som kunne vende de støt dalende studentertal, hvorfor forskningen var hans sidste mulighed. Tommy Wakefield havde ret: De måtte se at få nogen ind udefra, og da man gennemgik de for det meste meget svage ansøgninger, kunne de ikke pege på andre end Charles Rea, i hvis hænder anvendt fysiks fremtid, for ikke at sige Hamish' egen, derefter blev lagt.

Det var i bedste fald en satsning, og betingelserne havde også været langt fra optimale. Rektor, Stirling George, havde gået og brummet i et stykke tid bag en tynd facade, som så ud til at kunne bryde ved den mindste form for irritation og dermed henvise instituttet til glemmebogen. På en forholdsvis rolig dag, da risikoen for udbrud umiddelbart ikke forekom overhængende, havde rektor så bøjet sig for Hamish Humbles indtrængende bøn om ikke at lukke butikken, men i stedet indføre nyt blod. Det, som der var brug for, var en messias, ikke en hætteklædt rytter med en til lejlighed skarp-sleben le. Ved at gå med til Hamish' ønske om "at hente en kapacitet ind udefra", havde Stirling George samtidig skabt det falske indtryk hos Hamish, at instituttet nu var "sikret".

Men instituttet var naturligvis stadigvæk bankerot, og det var et faktum, som kun en mand, hvis drivkraft var desperation, var i stand til at se bort fra. Men sådan var Hamish: desperat og til og med naiv. Institutleder var han kun, fordi ingen andre ville. Det var en ørkesløs og utaknemlig opgave, som ingen, heller ikke Charles Rea, nogensinde ville sætte pris på. Det, de havde opnået, var i bedste fald at få udsat henrettelsen, men det skulle først vise sig et halvt

år senere: På halvårsdagen for, at Charles Rea havde indtaget sin stilling, lod Stirling George sig overtale til endelig at lukke det institut, der havde ansat Charles Rea som sin nye professor.

Det var en skandale, men det var der så meget andet, der også var, når det gjaldt EEU-bestyrelsen, som havde for vane at vakle fra den ene selvforskyldte krise til den anden, og blandt hvis medlemmer almindelige ansattes karrierer og vilkår i øvrigt ikke regnedes for noget særligt. Det var alt sammen en del af bestyrelsens store plan, som i kraft af, at den var indholdsløs, sikrede, at alt forblev ved det gamle. Hele foretagendet var et så fuldentd eksempel på kaotisk orden, at det kunne få selv en lærd til at måbe. Når den manglende forskningsaktivitet blandt de senioransatte ved EEU truede med på drastisk vis at bringe antallet af professorer over for andre VIP'er ned på et niveau langt under det nationale gennemsnit, kunne man ved hjælp af et kunstgreb muligvis finde på at drysse et par professorater ud hist og pist med en understregning af det kaotiske uddannelsesmæssige grundlag: "uddannelseskaos", "kaos i uddannelsen", måske, i og med at betegnelsen "uddannelse" nu sjældent havde noget at gøre med hverken læring eller forståelse.

Uanset hvad der ellers blev gjort, blev rektor imidlertid ved med at udbetale sig en løn, som lå et godt stykke over taksten for rektorer, der stod i spidsen for landets mere prestigefyldte universiteter. Argumentet herfor var, at det berettedes af, at EEU udklækkede væsentligt flere dimittender end "alle de der steder til sammen!", også selv om man tog hensyn til det stigende antal, der aldrig nåede tilnærmelsesvis så langt. Uden for referat og langt væk fra mediernes blafrende ører, kunne Stirling dog godt finde på at udtrykke bekymring med hensyn til EEU's frafaldsprøcent, og hvad der eventuelt kunne gøres for at standse blødningen.

Meldingen om, at EEU, om end modvilligt, havde ladet sig overtale til at lægge et par af "de store sedler" på bordet, for at Charles kunne flyve til Evergreen og overnatte i sus og dus på et hotel, var også med til at give ham det indtryk, at der var substans bag beslutningen. Det var altså et professorat, og nu lagde de fra land (det var billigere i sidste ende) for at bugser ham på plads.

Oversat af Martin Aitken. Christopher James Rhodes: *University Shambles* (Melrose Books, 2009)

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

Uni-lærere læser også krimier

- i sommerferien. Her er krimi-eksperternes anbefalinger

Sommertid er traditionelt tid til at læse krimier. Men læses den slags trivallitteratur også af højpendede og kultursnobbende uni-lærere?

"Ork ja, også akademikere og universitetslærere læser også krimier. Det er ikke længere odøst eller underlødigt at læse dem, for vi skal alle slappe af og genren er blevet almindeligt anerkendt for ikke bare at være trivial-litteratur, men et område hvor der også findes kvalitetslitteratur".

Fortæller AaU-lektor **Gunhild Agger**, der er leder af forskningsprojektet "krimi og kriminaljournalistik i Skandinavien". Hun – og hendes forskergruppe er altså krimi-eksperter:

"Men vi krimi-forskere skal jo ikke være smagsdommere. Men det forhindrer os dog ikke i at stille kriterier op for, hvad der former en god krimi: Plot, miljøbeskrivelse, personskildring, sprog, spænding osv. Krimier må på den måde vurderes på, om de er vellykkede indenfor genren. God litteratur underholder, oplyser og vækker til eftertanke på samme tid. Og krimigenren er jo eksploderet, så der udkommer utrolig meget. Meget af det er døgnfluer og vil ikke stå for en prøvning i eftertiden. Skønsmåsig er det kun hver tiende, som holder i mine øjne", forklarer hun (der interviewes på s. 26).

Anbefalinger: Gode krimier

FORSKERforum har bedt hendes forskergruppe komme med lidt forbrugervejledning. Her er deres anbefalinger til mere ukendte kvalitetskrimier, der går udenom det megapopulære Stieg Larsson-spor:

FORBRUGERVEJLEDNING

1. Håkan Nesser: "De ensomme" (Modtryk 2011). Eksistensiel krimi: Fjerde bog om vice-kriminalkommissær Gunnar Barbarotti, hvor han møder en ny slags alvor og tvinges til at omvurdere mange ting. I særdeleshed en gammel overenskomst med Vorherre.

2. Agnete Friis og Lene Kaaberbøl: "Drengen i kufferten" (Peoples Press, 2008). Sygeplejersken Nina Borg, der arbejder på et asylcenter har en stor social samvittighed. En dag finder hun på Hovedbanegården en dreng i en kuffert.

3. Pascal Mercier: "Perlmanns fortællinger" (Tiderne Skifter 2008). Den foregår i et akademikermiljø: En sprogforsker står foran at skulle holde oplæg på en konference uden at have præsteret et akademisk resultat. Snart væves han ind i et spind af fortællinger, overspringshandling og måske mord

4. Andrew Taylor: "Den amerikanske dreng" (Klim, 2004). En historisk

pastichekrimi: Den unge Edgar Allan Poe sendes med en ven til England for at gå på kostskole og dumper ned i et London, hvor der sker en række uforklarlige hændelser.

5. Luis Fernando Verissimo: "Borges og de evige orangutanger" (Gyldendal 2003).

Filosofisk kriminalroman. Den midaldrende Vogelstein deltager i en Poe-kongres og vil så frygteligt gerne møde Jorge Luis Borges. Et mord bringer dem sammen.

6. Svend Åge Madsen: "Så mange sære ting for" (Gyldendal 2009). Metakrimi: Den århusianske astronom Adam d'Eden har opdaget to såkaldte spejlplaneter der tilbagekaster levende billeder fra jorden for 2000 år siden, men det er livsfarligt at rejse tvivl om.

7. Arne Dahl: "Himmeløje" (Modtryk 2008). Sidste bind af 10 i krimi om den svenske opklaringsgruppe, der kommer i aktion, da et tilsyneladende banalt røveri udvikler sig til en jagt på en seriemorder.

8. Og vil man slippe for at læse, men vil se film/dvd anbefales "**Breaking Bad**", en anmelderberømmet amerikansk dramaserie (2008-) om en kemilærer, der involveres i narkoproduktion for at sikre sin families økonomiske fremtid.